

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΓ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1976 | ΑΡΙΘ. 1

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ*

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αριθμ. { Πρωτ. 5147
Διεκπ. 2287

Αθήνησι τῆ 11-12-1975

Παναγιώτατε καὶ Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης, καὶ Οἰκουμενικῆ Πατριάρχᾳ, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργγὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύριε Δημήτριε, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότη-
τα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα
προσαγορεύομεν.

Εἰς Βηθλεὲμ ἀναχθῆναι τῇ διανοίᾳ κατὰ τὰς ἀγίας αὐτὰς ἡμέρας ὀφείλομεν, ἵνα τῶν ἀγγέλων ἐνωτισθῶμεν δοξολογούντων τὸν ἐπὶ γῆς ὀφθέντα Θεὸν καὶ τοῖς Ποιμέσιν εὐαγγελιζομένων τὴν μεγάλην χαρὰν, ὅτι ἐτέχθη ὁ Σωτὴρ, ἵνα ἡμῖν τὸ Πνεῦμα προχέῃ τὸ ἐπουράνιον, τὸ φωτίζον ἡμᾶς καὶ στηρίζον εἰς

τὴν καλὴν ὁμολογίαν, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς.

Τοῦτον σὺν Πατρὶ καὶ Πνεύματι δουλοπρεπῶς μετὰ Ποιμένων καὶ τῆς Πανάγνου Μητρὸς προσκυνοῦντες, Αὐτὸν ἐκτενῶς καθικετούμεν, ὅπως διὰ τῆς πανσθενοῦς Αὐτοῦ χάριτος καὶ δυνάμεως σκέπων τὴν Ὑμετέραν περιπόθητον καὶ πεπνυμένην Πρωθιεραρχίαν πληθύνῃ ἐν ἀγαθοῖς Πνεύματος τὴν ζωὴν Ὑμῶν καὶ μηκύνῃ τὴν ἐπὶ γῆς διατριβὴν πρὸς ἀγιασμὸν τοῦ τρισαγίου Αὐτοῦ Ὀνόματος, σωτηρίαν τῶν τῇ ποιμαντικῇ Ὑμῶν μερίμνῃ ἐμπειπιστευμένων καὶ εὐλογίαν τοῦ σύμπαντος κόσμου.

Παρακαλοῦντες δ' εὐχεσθαι ὑπὲρ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, τῆς [ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐν Κύπρῳ καὶ Λιβάνῳ θλιβομένων καὶ καταπονουμένων ἀδελφῶν ἡμῶν, κατασπαζόμεθα Ὑμᾶς ἀδελφοποιητικῶς ἐν τῷ δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντι καὶ διατελοῦμεν,

Ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ ὅλως πρόθυμος

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

* Ὅμοια Γράμματα ἀπεστάλησαν καὶ πρὸς πάντας τοὺς λοιποὺς Ὁρθοδόξους Πατριάρχας καὶ τοὺς Ἀρχηγούς τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΟΙΣ

† ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης παντὶ τῷ πληρώματι τῆς Ἐκκλησίας χάριν, εἰρήνην, ἔλεος παρὰ τοῦ ἐν Βηθλεὲμ τεχθέντος Σωτῆρος Χριστοῦ.

Χαρὰν μεγάλην, τὴν χαρὰν τῶν Χριστουγέννων, αἰσθανόμεθα πάλιν καὶ βιοῦμεν σήμερον, εἰς τὸ μέγα τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐν πίστει καὶ εὐσεβείᾳ ἐμβαθύνοντες μυστήριον. Διότι μυστήριον ὄντως, μυστήριον ἀκεχυμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ τῶν γενεῶν» (Κολ. α' 26) εἶναι ἡ ὑπόθεσις τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης ταύτης ἑορτῆς.

Ὁ φιλόθρωπος Θεὸς ἀπήνητησεν εἰς τὴν ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἐν Βηθλεὲμ, τῇ πόλει Δαυὶδ, ἐκ τῆς Ἀγίας Παρθένου ἀπειράνδρως τεχθεὶς, εἶναι ὁ Χριστός, ὁ ὑπὸ τῶν προφητῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης προαναγγελθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ κόσμου ἀναμενόμενος Σωτῆρ. «Μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέθη ὑμῖν σήμερον σωτῆρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος» (Λουκ. β' 10).

Ὁ κόσμος, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, δημιουργηθεῖς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἀπέκλινεν ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ. Ἡ ἀμαρτία ὑπέταξε τῇ ματαιότητι τὸν κόσμον καὶ ἐπεσκότησε καὶ ἠμαύρωσε τὴν λογικὴν καὶ ἐλευθέραν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὀδηγήσασα εἰς τὴν διαστροφήν ἐν αὐτῷ τῆς θελήσεως καὶ ἐνεργείας. Ὁ ἐλεύθερος πλασθεὶς ἄνθρωπος ἐκ τῆς ἐλευθερίας περιέπεσεν εἰς τὴν δουλείαν τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ κακοῦ, ἐκ τῆς κυριαρχίας ἐπὶ τῶν ἀτάκτων αὐτοῦ ὀρέξεων καὶ ὁρμῶν, δι' ἧς θὰ ὑγίαινε πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς, εἰς τὴν διαστροφήν τῆς προαιρέσεως καὶ τὴν κατὰπτωσιν τοῦ φρονήματος καὶ τῆς διαθέσεως. Τὸ δὲ ἐκ κακῆς θελήσεως ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος ἐκχυθὲν πρῶτον ἀδελφικὸν αἷμα ὑπῆρξεν, ὡς μὴ ὠφελε, τὸ προοίμιον καὶ ὁ προάγγελος τῆς ἠθικῆς ἀταξίας καὶ τῶν μεγάλων ἀδικιῶν, αἵτινες ἀργότερον θὰ ἐνεφιλοχώρουν εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν. «Ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς, γράφει πρὸς Τίτον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις

καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγηροί, μισοῦντες ἀλλήλους» (Τίτ. γ' 3).

Ἄλλ' ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλοanthρωπία τοῦ Ἐπιφανέτος εἰς τὸν κόσμον Χριστοῦ ἐλευθεροῦ, ἐνώνει καὶ σώζει τὸν ἄνθρωπον. Ἐλευθεροῦ ὁ Χριστὸς τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς τυραννίδος τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀνακαινίζει καὶ ἀγιάζει τὴν ζωὴν αὐτοῦ διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγεσίας καὶ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δι' ἀποκαλύψεως τῆς ἀπολύτου ἀληθείας καὶ τῆς χορηγίας γνώμονος ὑγιοῦς ἀαστροφῆς, ἀπαλλάσων τὸν ἄνθρωπον τῆς γνωσιολογικῆς πλάνης καὶ τῆς ἠθικῆς ἀνομίας. Ἐνώνει ὁ Χριστὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ δὴ πρὸς ἑαυτὸν, πρὸς τὸν πλησίον καὶ πρὸς τὸν Θεόν, θεραπεύων καὶ αἴρων τὰς αἰτίας τοῦ ἐσωτερικοῦ διχασμοῦ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀνθρώπου, προβαλλόμενος τὸν πλησίον ὡς ἐπέκτασιν τοῦτ' αὐτὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ διδάσκων ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀποτελοῦσιν ἐνιαίαν οἰκογένειαν, ὡς τέκνα ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς.

Ἀποτέλεσμα δὲ καὶ καρπὸς τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἐνώσεως αὐτοῦ πρὸς ἑαυτὸν, πρὸς τὸν πλησίον καὶ πρὸς τὸν Θεόν, εἶναι ἡ ἐν Χριστῷ σωτηρία, ἐνεργουμένη διὰ τῆς πίστεως «κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου» (Τίτ. γ' 7).

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνθρωπότης, ὑπὸ μεγάλων πολιτικῆς, κοινωνικῆς καὶ οικονομικῆς φύσεως προβλημάτων ἀναγκαζομένη, καὶ ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς, πέραν τῶν ταλαιπωρούντων αὐτὴν διχασμῶν, ἐπιζητεῖ σήμερον τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἐνότητα. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἐνότης αὐτῆ μόνον ἐν τῷ Χριστῷ καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ, διότι «οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία, οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανόν, τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς» (Πράξ. δ' 12), ὀφειλὴ καὶ εὐθύνη βαρύνει τοὺς πνευματικούς καὶ θρησκευτικούς ἀρχηγούς τῶν λαῶν, ὅπως προέλθωμεν εἰς δραστηρίαν ἐνέργειαν πρὸς πραγμάτωσιν τῆς ἐνότητος ταύτης διὰ στηριξέως καὶ ἀπὸ τῆς θρησκείας καὶ τῆς πίστεως τῶν πρὸς ἄρσιν τῆς διαιρέσεως τῶν ἀνθρώπων προσπαθειῶν τῶν πεπιστευμένων τὰς τύχας τοῦ κόσμου ἰσχυρῶν τῆς γῆς. Δέον ὁ κόσμος νὰ μάθῃ ὅτι ἡ τεχνικὴ πρόοδος, πρὸς ἣν κυρίως ἔχει στρέψει τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, καὶ τὰ μεγάλα ἐπιτεύγματα τοῦ πνεύματος οὐδόλως ἐπαρκοῦσιν εἰς διαμόρφωσιν ἐνὸς ὑγιοῦς πανανθρωπίνου πολιτισμοῦ, καὶ ὅτι πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται καὶ ἀνάλογος πρὸς τὴν πορείαν καὶ ἀνέλιξιν τοῦ πνεύματος κάθαρσις καὶ πρόοδος τοῦ συναισθήματος καὶ τῆς καρδίας, καὶ ἅμα ὑγιῆ πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ θεμέλια καὶ ἐρείσματα. Μόνον οὕτω ὁ ἄνθρω-

ΕΟΡΤΙΟΝ ΜΗΝΥΜΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ 1975

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. Σ Ε Ρ Α Φ Ε Ι Μ

Προσφιλές Χριστιανικόν Πλήρωμα,

Τὰ «... ἐπὶ γῆς εἰρήνη...», ἡ ώραία καὶ ἐναρμόνιος πρὸς τὸν πανανθρώπινον πόθον αὕτη φράσις τοῦ Ἀγγελικοῦ ὕμνου θὰ ἀκουσθῆ καὶ πάλιν τώρα, ὅτε ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἑλλάς ἐτοιμάζεται διὰ τὸν ἐορτασμὸν τῆς ἱεραῆς ἀναμνήσεως τῆς ἐπὶ γῆς ἐπιφανείας τοῦ Θείου Λυτρωτοῦ.

Ἡ ἀνθρωπότης, αὐτοδεσμευμένη εἰς τὴν φιλοσοφικὴν θεωρίαν τῆς ἀνακυκλήσεως, κινεῖται καὶ πάλιν εἰς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ἀναζητῆ τὸ ἄγχος τῆς ἀναζητήσεως σωτηριώδους διεξόδου.

Αἱ ἡγεσίαι τῶν λαῶν τῆς γῆς, παρὰ τὸ πικρὸν τῆς διαπιστώσεως, δὲν φαίνεται νὰ φρονιματίζωνται ἐκ τῶν μαθημάτων τῆς Ἱστορίας. Τοῦναντίον, λησμονοῦσαι τὰς ἐκάστοτε ἀφειδῶς διδομένας ὑποσχέσεις πρὸς τὰ πλήθη τῶν δεινοπαθούτων ἀρχομένων, τροφοδοτοῦν τὰς ὑπαρχούσας παρ' ἀνθρώποις δαιμονικὰς τῆς καταστροφῆς καὶ τοῦ ὀλέθρου προδιαθέσεις. Καὶ οὕτως αἱ ἐφεδρεῖαι τῆς ζωῆς, αἱ ἀνὰ τὸν κόσμον Νεολαῖαι, καλοῦνται νὰ ἀναπτυχθῶσιν «ἐν μέσῳ ἄφων καὶ σκορπίων».

Καὶ ἀντὶ ἡ πολιὰ πείρα νὰ διδάσκη τὴν Νεότητα, παραδίδουσα εἰς αὐτὴν σκυτάλην ἀνοδικῆς πορείας, ἀπειλεῖται, κατὰ τὸ κρίμα τῆς ἀφροσύνης, νὰ παρασυρθῆ εἰς βάρη πρωτογωνισμοῦ, ἀπὸ ἐπικινδύνους ἐκάστοτε βιαιὰς ἀντιδράσεις τῆς νεότητος, ἡ ὁποία, ὡς ἐλπιδοφόρος ἀνατολὴ ἐκάστης γενεᾶς φιλοτιμεῖται νὰ προηγήται ἡρωϊκῶς εἰς πᾶσαν πρόοδον, κινδυνεύουσα ὅμως, ἐὰν δὲν καθοδηγηθῆ ὑγιῶς, νὰ πυρακτωθῆ ἀπὸ τὸ ἴδιον πάθος, ὡς τὰ τυφλούμενα ἔντομα

εἰς τὸ φλογερὸν φῶς. Πόσον ἔντονος, ἀληθῶς, ἡ λυτρωτικὴ ἀγωνία τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς!

Τὸ «... ἐπὶ γῆς εἰρήνη...» τοῦ ὕμνου τῶν Ἀγγέλων κατὰ τὴν νύκτα τῆς Βηθλεὲμ ἀναμένει ἐπὶ διαχλιετῆσαν περίπου τὴν ὑλοποίησίν του, διότι ἡ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία, δηλαδὴ ἡ ἀνθρωπίνη συμβολή, μόνον ἀρνητικὴν θέσιν ἔχει ἐμφανίσει μέχρι σήμερον; ὡς ἀδιαφεύστως μαρτυροῦν αἱ παταγώδεις ἀποτυχίαι τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν, οἵτινες ἐπὶ ματαίῳ διευτυμπάνισαν ὡς σκοπὸν τῆς ἰδρύσεώς των τὴν ἐξασφάλισιν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης καὶ τῶν ἀπαρᾶ γραπτῶν δικαίων τῶν λαῶν, μικρῶν τε καὶ μεγάλων.

Παρὰ ταῦτα, εἶναι ὄντως καταπληκτικὸν τὸ γεγονός, ὅτι ἐν μέσῳ τοιαύτης πνευματικῆς θαλασσοταραχῆς, καίτοι ἐπικινδύνως κλυδωνιζόμενον, ἐν τούτοις, ἀνευ θανασίμων ζημιῶν, τὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ συνεχίζει τὴν πλεύσιν τοῦ προορισμοῦ Τῆς. Καταπληκτικόν, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀνεξήγητον. Διότι ἀπὸ αἰῶνων ὁ ἱερός Ψαλμῶδης προμηνύει: «αὐτοὶ ἀπολοῦνται, Σὺ δὲ διαμένεις καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιοθήσονται...» (Ψαλμ. 101, 27).

Εἰς αὐτὴν τὴν ὑπερτάτην ἀλήθειαν στηρίζεται καὶ τὸ ὅτι ἡ μικρὰ Ἑλλάς, συνδυάσασα καταπληκτικὰς δυνάμεις ἐνεργείας ἐν τῇ συνενώσει τοῦ Χριστιανικοῦ καὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ πνεύματος καί, ὡς διὰ τῆς διασπάσεως τοῦ ἀτόμου ἀποδεσμεύονται τεράστια δυνάμεις ἐνεργείας, οὕτω καὶ ἡ Ἑλλάς ἐν τῇ «διασπάσει» τῆς διὰ τῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντίου, ἐφεγγαυβόλησε τὰ σκότῃ τῆς Δύσεως καὶ ἤνοιξε τὰς πύλας τῆς Ἀναγεννήσεως τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ὁ ἐχθρός, ὁ

πος, ἀπαλασσομένης τῆς αἰχμαλωσίας τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτοῦ, θὰ δυνηθῆ νὰ ἀποτρέψῃ τὴν ἀπειλήν καὶ τὸν κίνδυνον μιᾶς ὀλοκληρωτικῆς καταστροφῆς, πρὸς τὴν ὁποίαν ἀσφαλῶς ὀδηγεῖ ὁ σφαγιασμὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς καρδίαις ἐγγαχαχθέντος νόμου τῆς ἀγάπης πρὸς πάντας, ἀδιακρίτως φυλῆς, γλώσσης, χρώματος καὶ πάσης ἄλλης καταστάσεως, καὶ ἡ προσφυγὴ εἰς τὴν ἐνοπλιον βίαν. Μόνον οὕτω, πεποιθήμεν, θὰ καταπαύσωσιν ἐν τῷ κόσμῳ αἱ θρηνοῦσαι καὶ τὰ δάκρυα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν λαῶν, τὰ ὁσημέραι, ὡς ἐκ τῆς ψύξεως τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν σκληρῶν νόμων τῆς δυνάμεως τοῦ ἰσχυροτέρου καὶ τῆς ἐπιβιώσεως τοῦ ἰκανωτέρου, πληθυνόμενα καὶ ἐπεκτεινόμενα.

Ταῦτα ἐν ἀγάπῃ πατρικῇ ἀπευθυόμενος ὑμῖν ἐπὶ τῇ σήμερον μεγάλῃ ἐορτῇ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν εὐχόμεθα, ὅπως πάντες διέλθητε ταύτην ἐν δοξολογίᾳ καὶ εὐχαριστίᾳ ἐν ἀτατάσει ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἐν εὐφροσύνῃ καὶ χαρᾷ, ἐν ἀγιασμῷ τῆς ἡμέρας δι' ἔργων φιλαλληλίας, συμπάθειας καὶ εὐποιίας πρὸς τὸν πλησίον. Καὶ τὸ ἐπιτέλλον δὲ ἴσον ἔτος τῆς χρηστότητος Κυρίου αἴσιον, ὑγιεινὸν καὶ οὐρανίων δωρημάτων ἐμπλεων ὑμῖν, γαλήνιον δὲ καὶ εἰρηνικὸν καὶ ἀτάραχον τῷ κόσμῳ ἐπευχόμενοι, αἰτούμεθα καὶ πάλιν ἐπὶ πάντας τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ ἐν Βηθλεὲμ τεχθέντος καὶ τῷ κόσμῳ ἐπιφανέντος Σωτήρος ἡμῶν Χριστοῦ.

Χριστοῦγεννα 1975

ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ Ε Π Ι Τ Ω, Ν Ε Ω, Ε Τ Ε Ι

Άδελφοί μου,

Εύρισκόμεθα δια μίαν ακόμη φοράν ένώπιον μιᾶς καμπῆς τοῦ Χρόνου. Τό παρελθόν, πλήρες θλιβερῶν συνεπειῶν τῆς ἀνθρωπίνης μωρίας, δια τῆς ψυχρᾶς διδαχῆς τῆς ἀμειλικτου πραγματικότητος τῶν γεγονότων, προσκαλεῖ πάντα ἄνθρωπον, τὴν γῆν ταύτην οἰκοῦντα, εἰς τὸν παιδαγωγικὸν ἀπολογισμὸν τῆς ἐσχάτης λογικῆς καὶ ἠθικῆς τάξεως.

Άνησυχίας καὶ φόβου πεπληρωμένον τὸ χθὲς καὶ οὐχὶ ἄμοιρον καταστροφῶν καὶ αἱματοχυσίας ἐξαικοντίζει γογγυσμὸν ἀπογνώσεως καὶ κατάρας πρὸς τὸν ἀσπλαγχτὸν ἀδελφοκτόνον «Καίν» τοῦ παρελθόντος.

Ἡ σπαράσσουσα δὲ ἐξ ἀγωνίας ἀνθρωπότητος τοῦ παρόντος, ἀπευθύνουσα πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τῆς σήμερον βλέμμα ἰκεσίας καὶ ἐλπίδος, καλεῖ ἡμᾶς, Ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους, πάντας συνυπευθύνους, ένώπιον τοῦ ὑπερτάτου χρέους τῆς ἀναστηλώσεως τῆς λογικῆς καὶ ἠθικῆς τάξεως ἐν τῷ κόσμῳ. Τὸ χρέος τῆς ὑποταγῆς εἰς τὴν λογικὴν, ὕπερ διακρίνει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰ ἄλογα ζῶα, ἀφορᾷ εἰς πάντας, ἀκόμη καὶ εἰς τὸν ἄθεον, ὡς στοιχειώδης προσαρμογὴ πρὸς τὸ ὠφέλιμον καὶ συμφέρον. Ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν ἠθικὴν τάξιν, κατὰ τὰς κρισίμους ἰδίως ὥρας, τὰς ὁποίας διερχόμεθα ὡς ἄτομα καὶ λαοὶ καὶ ὡς σύνολον τῆς οἰκουμένης, ἀποτελεῖ τὴν ἀπαραχάρακτον καὶ πρωτίστην τῶν ἀξιῶν τῆς ζωῆς δια τὸν χριστιανόν, τὸν πιστεύοντα ἀκραδάντως ὅτι ἡ βαθμολογία τοῦ «σήμερον» ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν θεμελιώσεως τοῦ «ἐπεινεα», ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀμέσου μέλλοντος.

Δαίμων—Ἄρχων, ὁ τοῦ κόσμου τὴν καταστροφὴν ἐπιδιώκων, κατετροπώθη τότε. Ἄλλ' ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἔχει ἀνασυντάξει τὰς ἐφειδικὰς του δυνάμεις καὶ ἀντεπιτίθεται.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, παρὰ τὰς ἀνθρωπίνας ῥωγμὰς Τῆς, ἰσταμένη ὡς πάντοτε εἰς τὸ πλευρὸν τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος, ὑψώνει τὸ ἀκατάλυτον τεῖχος τῆς θείας προελεύσεώς Τῆς, ἐτοίμη διὰ πᾶσαν μάχην καὶ, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων, ἀναβαπτίζουμένη εἰς τὸ μέγα παραδοσιακὸν συγκινητικὸν μήνυμα τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως.

Άδελφοί μου,

Οἱ λόγοι, ἐναντι τῶν ἔργων, ἀποτελοῦν πυγολαμπίδα ἐναντι ἡλίου! Κολοσσαία ἡ ἀπαιτουμένη προσπάθεια διὰ τὸ ἄλμα πρὸς μεταπήδησιν ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ βαράθρου τῆς ἀθλίας διαβιώσεως εἰς τὸ φῶς τῆς χαρᾶς καὶ τῆς γαλήνης διὰ τῆς εἰρηνικῆς συμβιώσεως τῶν λαῶν. Ἄλλὰ τόσον ἡ εὐτυχία, ὅσον καὶ ἡ δυστυχία εἶναι προῖόντα τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως καὶ δυνατότητος. Εἰς χεῖρας λοιπὸν ἡμῶν τῶν ἰδίων ἐναπόκειται ἡ ἐκλογή!

Καὶ ὑπὸ τὴν έννοιαν αὐτὴν, θερμὴν ἀπευθύνομεν δέησιν πρὸς τὸν Κυρίαρχον τῶν χρόνων καὶ τῆς ζωῆς, ἵνα φωτίσῃ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἡμῶν πρὸς ἐπιλογὴν τῆς πορείας, τῆς ἀγούσης εἰς τὸν ἀληθῆ ἀνθρώπινον προορισμὸν.

Άδελφοί μου,

Ὁ Νέος Ἐνιαυτὸς τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου εἶναι ἐπὶ θύραις!

Εἰς τὴν θερμὴν πρὸς Αὐτὸν δέησιν, ἃς ἐνώσωμεν τὰς καρδίας μας εἰς διάπυρον πρὸς ἀλλήλους εὐχὴν, τὸ νέον ἔτος 1976 νὰ εἶναι ἀπαρχὴ μιᾶς νέας περιόδου, εἰς τὴν ὅποιαν νὰ κυριαρχήσουν ἡ λήθη τῶν θλίψεων τοῦ παρελθόντος καὶ ἡ εἰλικρινῆς ἀγάπη καὶ συναδελφωσις, πρὸς ἐπούλωσιν πληγῶν καὶ οἰκοδομὴν εἰρήνης, εὐτυχίας καὶ χαρᾶς!

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Καὶ ἡ εὐχὴ ὅλων ἡμῶν, ἐκ τοῦ μηνύματος τούτου, ἃς εἶναι ἡ πρὸς τὸν ἐνανθρωπήσαντα Χριστὸν θερμὴ προσευχή, «ἵνα λαλήσῃ ἀγαθὰ τοῖς ἐνδόξοις τῆς γῆς», πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ἐπαπειλουμένης νέας παγκοσμίου σφαγῆς, ἀνατολὴν δὲ εἰς τὰς ψυχὰς μας τῆς ἐλπίδος μιᾶς παγκοσμίου εἰρήνης καὶ συναδελφώσεως ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς.

Μετὰ θερμῶν πατρικῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΝ*

Πολυσυζητημένον, ἀλλὰ καὶ πάντοτε πολυσυζητούμενον εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς σχέσεως τῆς Ἐλευθερίας καὶ τοῦ Δικαίου. Εἶναι δὲ τοῦτο εὐνόητον, διότι ἀμφότερα ταῦτα, τόσον ἡ ἐλευθερία ὅσον καὶ τὸ Δίκαιον, εἶναι ἀξίαι συνυφασμένοι πρὸς τὸν Λόγον, πρὸς τὴν Ἠθικὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων· ἀξίαι σημασίας ἀπολύτου δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τοὺς συνανθρώπους του εἰς τὸν ὄργανωμένον κοινωνικὸν βίον.

Τὸ πρόβλημα τοῦτο, τὸ πρόβλημα τῆς σχέσεως τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ Δικαίου, ἐπέλεξεν ὁ ὀμιλητὴς διὰ σήμερον, ὅτε, συμφώνως πρὸς τὸν Ὁργανισμὸν τῆς Ἀκαδημίας, ὁ Πρόεδρος αὐτῆς, ληγουσῆς τῆς θητείας του, πραγματοποιεῖται, εὐλόγητος δι' ὅλους, θέμα τῆς εἰδικότητος αὐτοῦ. Εἶναι δὲ τὸ θέμα τοῦτο, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὀμιλητοῦ, πάντοτε ἐπίκαιρον, ἀναφερόμενον εἰς ζητήματα τοῦ ἤθους καὶ τῆς ἐρρυθμίου συμβιώσεως τῶν ἀνθρώπων, ἤτοι εἰς ζητήματα πάντοτε ζωντανὰ καὶ φλέγοντα, εἰς τὰ ὁποῖα δύνανται ἴσως νὰ προστεθοῦν ὀλίγα ἀκόμη σκέψεις, εἰς ὅσας ἡ σοφία τῶν ἄλλων ἔχει διατυπώσει ἐπὶ αἰῶνας μακρούς, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

I

Κατὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματός μας, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκινήσωμεν ἀπὸ τὸν καθορισμὸν τῆς ἐννοίας τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐννοίας τοῦ Δικαίου, διὰ νὰ ἡμπορέσωμεν ἐν συνεχείᾳ νὰ συγκρίνωμεν τὰ δύο αὐτὰ μεγέθη. Εἶναι δὲ τοῦτο ἀναγκαῖον, διότι, ὅπως εἶναι γνωστόν, καὶ ἡ ἐννοια τῆς ἐλευθερίας καὶ ἡ ἐννοια τοῦ Δικαίου δὲν εἶναι ἀπηλλαγμέαι ἀμφιβολιῶν.

Ἄν οὕτω ὡς ἐλευθερίαν θεωρήσωμεν τὴν ἀδέσμευτον καὶ ἀνεμπόδιστον συμπεριφορὰν τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὸν Ἐπίκτητον (Διατρ. IV.1,1.), «ὄν οὗτ' ἀναγκάσαι ἔστιν οὔτε κωλύσαι οὔτε βιάσασθαι» καὶ «οὐ αἱ ὄρμαι ἀνεμπόδιστοι, αἱ ὀρέξεις ἐπιτευκτικαί, αἱ ἐκκλίσεις ἀπερίπτωτοι», τότε ἡ σχέση τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς πρὸς τὸ Δίκαιον εἶναι ἀνύπαρκτος. Διότι Δίκαιον, κατὰ τὴν ἀπλουστεράν του διατύπωσιν, σημαίνει ρυθμὸν καὶ τάξιν, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ περιορισμὸν τῆς ἀνθρωπίνης συμπεριφορᾶς.

Πρέπει, λοιπόν, κατὰ κάποιον ἄλλον τρόπον νὰ συλλάβωμεν τὴν ἐννοίαν τῆς ἐλευθερίας, διὰ νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ τὴν σχετίσωμεν πρὸς τὸ Δίκαιον. Καὶ ὁ ἄλλος αὐτὸς τρόπος δὲν εἶναι ἀνεφικτός. Διότι ὄντως ἡ ἐλευθερία εἶναι ἀξία πολὺ σημαντικὴ διὰ τὸ ἄτομον,

ἡ ὁποία ὅμως ἀποκτᾶ σημασίαν καὶ εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν, εἰς τὴν ὁποίαν κατ' ἀνάγκην τίθενται φραγμοί, διὰ νὰ περισωθῇ ἡ ἐλευθερία ὄχι μόνον τοῦ ἐνός ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων.

Εἰς τὸ πρόβλημα τῆς σχέσεως ἐλευθερίας καὶ Δικαίου, ἐλευθερία εἶναι αὐτή, ἡ «κοινωνικὴ» ἐλευθερία, ἡ ὁποία μᾶς ἐνδιαφέρει. Διότι αὐτὴ καὶ μόνη δύναται νὰ σχετισθῇ πρὸς τὸ Δίκαιον, τὸ ὁποῖον, καθ' ἑαυτὸ, εἶναι θέλησις καὶ ρυθμὸς καὶ τάξις («κοινωνικὴ»). Ἡ ἀδέσμευτος καὶ ἀνεμπόδιστος ἐλευθερία τοῦ ἐνός εἶναι νοσητὴ ἴσως διὰ τὸν Θεὸν ἢ καὶ διὰ τὸν μονήρως βιοῦντα ἄνθρωπον. Διὰ τὸν κοινωνικῶς ὅμως βιοῦντα ἄνθρωπον, ἡ ἐλευθερία του δὲν δύναται νὰ σημαίνει ἀυθαιρεσίαν, ἀλλὰ παρῶθσιν ἐσωτερικὴν, ὅπως ἐιρηγῆ ἔ· τὸς τῶν ὀρίων, τὰ ἴπυια καθιερώνει ἡ κοινωνικὴ ζωὴ καὶ τάξις. Εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν τὰ ἄτομα συμβιοῦν ὄχι ἀπλῶς ὡς μηχανικὸν ἄθροισμα, ἀλλ' ὡς ἴδια λογικὴ καὶ ὀργανικὴ ἐνότης, ἐξωπλισμένη με δεσμούς πνευματικούς, οἱ ὁποῖοι αὐτομάτως δημιουργοῦν κάποιαν καθολικὴν κοινωνικὴν συνείδησιν, εἰς τὴν ὁποίαν χωνεύεται καὶ ἡ συνείδησις τοῦ ἀτόμου. Εἰς τὴν κοινωνικὴν οὕτω συμβίωσιν, τὸ καθολικόν, τὸ κοινωνικὸν («ἦθος») εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον καθορίζει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ καθενός, ἐλευθερίαν ὅμως τὴν ὁποίαν, κατὰ φορὰν ἀντίστροφον, διασφαλίζει αὐτὴ αὐτὴ ἡ κοινωνικὴ συμβίωσις. Κατ' ἄλλην διατύπωσιν, ὁ ἄνθρωπος ζῶν ἐν κοινωνίᾳ ἐγκαταλείπει κατ' ἀνάγκην μέρος τῆς ἀτομικῆς του ἐλευθερίας, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ κερδήσῃ περισσοτέραν ἐλευθερίαν ὡς μέλος τῆς κοινωνίας μέσῳ τοῦ καθολικοῦ κοινωνικοῦ ἤθους, μέσῳ τῆς καθολικῆς κοινωνικῆς ἐλευθερίας.

Ἄμέσως ὅμως μετὰ ταῦτα τίθεται τὸ ἐρώτημα, ποία εἶναι αὐτὴ ἡ ἐλευθερία, τὴν ὁποίαν διασφαλίζει ἡ κοινωνία, ἀκριβέστερον τὸ καθολικὸν κοινωνικὸν ἦθος. Διὰ τὴν ἀπάντησιν δὲ εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ πρέπει νὰ διαστείλωμεν σαφῶς τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλήσεως ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν τῆς δράσεως. Καὶ τοῦτο, διότι τὸ κοινωνικὸν ἦθος, ὡς ἦθος καθολικὸν καλύπτει τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι συζοῦν ὑπὸ ὀρισμένην κοινωνίαν, μόνον εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δράσεως, εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς συμπεριφορᾶς δύναται ν' ἀναφέρεται. Ἡ ἄλλη ἐλευθερία, ἡ αὐτόνομος ἐλευθερία τῆς βουλήσεως, εἶναι ὑπόθεσις ἐνδιαφέρουσα μόνον τὸ ἄτομον. Τὸ ἄτομον ὅμως κατὰ τὰς σχέσεις του πρὸς τὴν κοινωνίαν ἐ διαφέρουν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἐλευθερίας του, αἱ πράξεις καὶ αἱ παραλείψεις του, ἐν γένει ἡ συμπεριφορὰ του. Με ἄλλας λέξεις, διὰ τὴν συλλήψιν τῆς ἐνοίας τῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν ἐκτίμησιν αὐτῆς ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως, ἐ διαφέρει μόνη ἡ ἐλευθερία τῆς συμπεριφορᾶς, εἶναι δ' ἀδιάφορος ἡ αὐτόνομος ἐλευθερία τῆς βουλήσεως, τοῦλάχιστον κατὰ καὶ ὅ· α. Τὸ συμπέρασμα δ' αὐτὸ μᾶς παρέχει τὴν δυνατότητα συγκρίσεως τῆς ἐλευθε-

* Ση μ. Λόγος τοῦ Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, λεχθεὶς κατὰ τὴν πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς 30ῆς Δεκεμβρίου 1975.

Β' ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΙΣ

ΤΗΣ ΜΙΚΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟ - ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗΣ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗΣ*

II.

Τὰ κοινὰ ὀρθοδοξο — παλαιοκαθολικὰ κείμενα.

1. Ἡ Θεία Ἀποκάλυψις καὶ ἡ παράδοσις αὐτῆς.

Ὁ εἷς ἐν Τριάδι Θεός, Πατήρ, Υἱὸς καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, δημιουργήσας τὸν κόσμον, «οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφήκεν» (Πράξ. 14,17), ἀλλ' ἀπεκάλυψε καὶ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 367 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

ρίαις αὐτῆς, τῆς ἐν κοινωνίᾳ ἐλευθερίας, πρὸς τὸ Δίκαιον, τὸ ὅποῖον ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι φαινόμενον κοινωνικόν, φαινόμενον τὸ ὅποῖον ἀπαντᾶται καὶ προϋποθέτει τὴν κοινωνικὴν συμβίωσιν.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκταθῶμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῆς ἐννοίας τοῦ Δικαίου, ἀνάλυσιν πλήρη ἀμφισβητήσεων καὶ ἀμφιβολιῶν, ὡς τοῦτο εἶναι ἐμφανὲς ἀνεκκαθεν, ἀφ' οὗτο τὸ Δίκαιον ἐρευνᾶται ὡς συνοδὸς τῆς πορείας τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων. Ἴσως ὅμως, κατὰ γενικὴν ἀποδοχὴν, τὸ Δίκαιον δύναται νὰ ὀρισθῇ ὡς ἡ ἑτερόνομος, ἐπιτακτικὴ καὶ ἐξαναγκαστικὴ ρύθμισις τῆς κοινωνικῆς τῶν ἀνθρώπων συμβιώσεως. Ὁ δ' ὀρισμὸς αὐτὸς προκύπτει, ὡς φρονοῦμεν, ἀναντιρρήτως ἀπὸ τὴν λογικὴν ἀνάλυσιν καὶ πλοκὴν τῶν κατὰ πάντα χρόνον καὶ εἰς πάντα τόπον ἀπαντωμένων μονίμων σταθερῶν καὶ οὐσιωδῶν στοιχείων τῆς ἐννοίας τοῦ Δικαίου καὶ δὴ ὡς ἐξῆς:

Τὸ Δίκαιον εἶναι ὄντως ρύθμισις τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως. Ἡ ἐννοία τοῦ Δικαίου προϋποθέτει τὴν κοινωνικὴν συμβίωσιν, τῆς συμβιώσεως δὲ ταύτης ἐκφράζει τὴν ἀναγκαίαν ρύθμισιν. Δίκαιον ἀναφερόμενον εἰς ἓνα καὶ μόνον ἄνθρωπον, ἐκτὸς οἰασθήποτε κοινωνικῆς συμβιώσεως διάγοντα, εἶναι ἀνεπιπόνητον, ὡς ἀνεπιπόνητος εἶναι καὶ ὁ ἐν ἀπομονώσει βίος τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἐκτὸς πάσης κοινωνικῆς ζωῆς ὑπάρχοντος καὶ βιοῦντος. Τὸ Δίκαιον ὑφ' οἰανδήποτε λογικὴν ἢ νοητικὴν ἐπεξεργασίαν, εἶναι ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀναγκαία ρύθμισις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Ἡ ρύθμισις δ' αὐτὴ ἀποτελεῖ ὄντως Δίκαιον, ὅταν εἶναι ἑτερόνομος καὶ ἐπιτακτικὴ καὶ ἐξαναγκαστή, ἤτοι: Ἐτερόνομος ὅταν δηλαδὴ ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς κοινωνικῶς συμβιοῦντας ἀνθρώπους, οὐχὶ αὐτονόμως ἐκ τῆς ἀτομικῆς ἐκάστου συνειδήσεως, ἀλλ' ἐξωτερικῶς, «ἐξ αὐθεντίας» κοινωνικῆς ἢ πολιτικῆς, ὡς θέλησις τῆς εἰς κοινωνίαν ἢ πολιτείαν ὀργανομένης ομάδος. Ἐπιτακτικὴ, ὅταν

ἀποκαλύπτει ἑαυτὸν πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως εἰς τὸν κόσμον καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν.

1. Ἀποκαλύπτει δὲ ἑαυτὸν ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ· «τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἢ τε ἀίδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης» (Ρωμ. 1,20), καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ ποιηθέντας ἀνθρώπους, κοίτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν» (Ρωμ. 2,15).

δηλαδὴ ἡ ἑτερόνομος ἐκδηλουμένη θέλησις δὲν ἀρκεῖται εἰς ἀπλὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀνθρωπίνης συμπεριφορᾶς, ἀν αὕτη εἶναι ἢ δὲν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν ἐπιδικωμένην ρύθμισιν, ἀλλ' ἐπιβάλλει τὴν τοιαύτην συμπεριφορὰν καὶ ἐπιτάσσει τὴν τέλεσιν τῶν συμφώνων ἢ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τῶν μὴ συμφώνων πρὸς τὴν ρύθμισιν ταύτην πράξεων. Τέλος καὶ ἐξαναγκαστή, ὅταν δηλαδὴ ἡ ἑτερόνομος καὶ ἐπιτακτικὴ ρύθμισις δύναται καὶ νὰ πραγματωθῇ δι' ἐξαναγκασμοῦ, τοῦ ἐξαναγκασμοῦ τούτου νοουμένου ὡς ἀπλῆς ἔστω δυνατότητος ἐξαναγκασμοῦ τῆς ἐπιβαλλομένης ρυθμίσεως.

Ἡ τοιαύτη ἐννοία τοῦ Δικαίου προκύπτει μέσῳ λογικῆς ἐπεξεργασίας τῶν μονίμων, σταθερῶν καὶ οὐσιωδῶν στοιχείων, τὰ ὅποια κτῶνται ἐμπειρικῶς ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως κατὰ τὴν θεωρησιν οἰουδήποτε Δικαίου, ἀνεξαρτήτως τόπου καὶ χρόνου τῆς ἰσχύος του. Παρέχει δ' ἡ ἐννοία αὕτη τὴν οὐσίαν τοῦ θετικοῦ Δικαίου καθόλου, τοῦ θετικοῦ Δικαίου δηλαδὴ, τοῦ ὁποίου ἡ παράστασις εἶναι μὲν προῖον λογικῆς ἢ νοητικῆς ἐπεξεργασίας, ἀλλ' εἶναι καὶ ἔλλογος σύλληψις καὶ ἐκφρασις φαινομένου τῆς κοινωνικῆς τῶν ἀνθρώπων συμβιώσεως.

Ἰπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην, τόσον τὸ θετικὸν Δίκαιον, ὅσον καὶ ἡ κοινωνικὴ ἐλευθερία εἶναι ἐννοιαὶ καὶ παραστάσεις φαινομένων κοινωνικῶν. Εἰς τοῦτο δὲ αἱ ἐννοιαὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ Δικαίου συγκλίνουν καὶ σχετίζονται, ὅτι δηλαδὴ ἀμφότεραι αὐταὶ εἶναι φαινόμενα κοινωνικά, τὰ ὅποια ὡς τοιαῦτα κατ' ἀνάγκην ὑπόκεινται εἰς περαιτέρω ἀξιολογικὴν ἐκτίμησιν, καθ' ἣν καὶ σταθμίζονται καὶ ἐκτιμῶνται, ἀλλὰ καὶ συγκρίνονται καὶ ἀλληλεπηρεάζονται.

(Συνεχίζεται)

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΖΕΠΟΣ
Ἀκαδημαϊκός

2. Οί άνθρωποι παρήκουσαν τῆς θείας ἐντολῆς καὶ ἡμαρτον καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς κατ' εἰκόνα ἠχρειώθη καὶ ἐσκοτίσθη καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ γνωρίσωσι τὸν ἀληθινὸν Θεόν· ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδιά», διὸ «καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα» (Ρωμ. 1, 21.25).

Ἐπιπλέον ὁ Πανάγαθος ὁμοῦς Θεός, «ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (Α' Τιμ. 2,4), ἐπέλεξε τὸν τρόπον τῆς ἀμέσου καὶ προσωπικῆς αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον ἀποκαλύψεως. Οὕτως ὁ Θεὸς ἐφανερώθη ἀμέσως καὶ ὄντως «πάλαι» μὲν «τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις» (Ἐβρ. 1,1) ἤτοι εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ. Ἡ ἀποκάλυψις αὕτη τοῦ Θεοῦ, καίπερ πραγματικὴ, ἦτο ἐκ μέρους καὶ εἶχε χαρακτηριστὰ παιδαγωγικόν· «ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν» (Γαλ. 3,24).

3. «Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ» (Γαλ. 4,4). «Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν» (Ἰω. 1,14). Ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ συνετελέσθη ἡ πλήρης καὶ τελεία ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ «ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς» (Κολ. 2,9). Μόνον ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ εἶναι δυνατὴ ἡ σωτηρία (Πράξ. 4,12). Ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ ἀπεκαλύφθη ἐν πάσῃ τῇ πληρότητι αὐτοῦ ὁ Τριαδικὸς Θεὸς ἐν ταῖς σωτηριώδεσιν ἐνεργεῖαις αὐτοῦ, ὧν τῇ οὐσίᾳ ἀπρόσιτος καὶ ἀκατάληπτος· «ἡμεῖς ἐκ μὲν τῶν ἐνεργειῶν γνωρίζομεν τὸν Θεὸν ἡμῶν... ἡ δὲ οὐσία αὐτοῦ μένει ἀπρόσιτος» (Μ. Βασιλείου, Ἐπιστολὴ 234,1).

4. Φορεὺς τῆς ὑπερφυσικῆς ταύτης ἐν Χριστῷ ἀποκαλύψεως εἶναι ἡ παράδοσις τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ἡ φερομένη γραπτῶς μὲν ἐν τῇ θεοπνευστῷ Γραφῇ, προφορικῶς δὲ καὶ διὰ ζώσης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐκ τούτων ἡ προφορικὴ Παράδοσις εἶτε εἶναι ἀποτελεσματικὴ ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς Πίστεως καὶ τοῖς λοιποῖς ἔργοις καὶ κανόσι τῶν ἁγίων ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν καὶ τῶν Τοπικῶν Συνόδων, ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν ἱερῶν Πατέρων καὶ ἐν τῇ Θεῖᾳ Λειτουργίᾳ καὶ τῇ λατρευτικῇ καθόλου πράξει τῆς Ἐκκλησίας, εἶτε διδάσκειται ἀείποτε ἐπίσημως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Γραφὴ καὶ Παράδοσις δὲν εἶναι διάφοροι ἐκφοραὶ τῆς Θεῖας Ἀποκαλύψεως, ἀλλὰ διάφοροι τρόποι ἐκφορᾶς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀποστολικῆς Παραδόσεως. Οὐδὲ προκύπτει ζήτημα ὑπεροχῆς τῆς μιᾶς ὑπὲρ τὴν ἄλλην· «ἀμφοτέρω γὰρ τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς τὴν εὐσέβειαν» (Μ. Βασιλείου, Περὶ Ἁγίου Πνεύματος, 27,2), ἅτε αὐτῆς Γραφῆς κατανοουμένης ἐν τῇ Παραδόσει, τῆς δὲ Παραδόσεως διατηρούσης τό τε ἀνόθευτον αὐτῆς καὶ τὸ κριτήριον τῆς ἐαυτῆς ἀληθείας διὰ τῆς Γραφῆς καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ Γραφῇ περιεχομένων» (Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου 16-28 Ἰουλίου 1971, Chambésy Γενεύης 1973, σ. 110). Ἡ ἀποστολικὴ Παράδοσις περιφρουρεῖται, ἐρμηνεύεται καὶ παραδί-

δεται ἀνοθεύτως ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Τὰ ὡς ἄνω περὶ τῆς Θεῖας Ἀποκαλύψεως καὶ τῆς παραδόσεως αὐτῆς ἀποτελοῦσι, κατὰ τὴν καθ' ἡμᾶς Μικτὴν Ὀρθόδοξο-Παλαιοκαθολικὴν Θεολογικὴν Ἐπιτροπὴν διδασκαλίαν τῆς τε Ὀρθοδόξου καὶ τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

(Ἐπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν μελῶν τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς).

2. Ὁ Κανὼν τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ὑπ' αὐτῆς ὀρισθέντι καὶ παρ' αὐτῆ ἐν χρῆσει ὄντι Κανόνι τῆς Ἁγίας Γραφῆς περιληφθέντα βιβλία τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Ταῦτα εἶναι:

α) Ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ τὰ εἴκοσι καὶ δύο βιβλία τοῦ ἑβραϊκοῦ Κανόνος, ἀριθμούμενα εἰς τριάκοντα ἐννέα, προσέτι δὲ καὶ δέκα βιβλία, τὰ Ἀναγιγνωσκόμενα, ἅτινα ἐν τῇ Δύσει μεταγενέστερον ὀνομάσθησαν Δευτεροκανονικά, ἤτοι ἐν συνόλῳ τεσσαράκοντα ἐννέα βιβλία.

Ἐκ τούτων τὰ πρῶτα τριάκοντα ἐννέα βιβλία εἶναι Κανονικά· ταῦτα δὲ εἶναι: Γένεσις, Ἔξοδος, Λευϊτικόν, Ἀριθμοί, Δευτερονόμιον, Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, Κριταί, Ρούθ, Α' Βασιλειῶν, Β' Βασιλειῶν, Γ' Βασιλειῶν, Δ' Βασιλειῶν, Α' Παραλειπομένων, Β' Παραλειπομένων, Ἔσδρας Β' (Βουλγάτα καὶ Σλαυονικὸν Ἔσδρας Α') Νεεμίας, Ἐσθήρ, Ψαλμοί, Ἰώβ, Παροιμίαι Σολομῶντος, Ἐκκλησιαστής, Ἄσμα Ἄσμάτων, Ἡσαίας, Ἰερεμίας, Ἰεζεκιήλ, Δανιήλ, Θρήνοι Ἰερεμίου, Ὀβδιού, Ἰωήλ, Ἰωνᾶς, Ἀμώς, Ὠσηέ, Μιχαίας, Ναοὺμ, Σοφονίας, Ἀββακούμ, Ἀγγαῖος, Ζαχαρίας, Μαλαχίας.

Τὰ δευτέρα, δέκα Ἀναγιγνωσκόμενα, εἶναι: Ἰουδαῖοι, Ἔσδρας Α' (Βουλγάτα Ἔσδρας Γ', Σλαυονικὸν Ἔσδρας Β'), Α' Μακκαβαίων, Β' Μακκαβαίων, Γ' Μακκαβαίων, Ἰωβίτ, Σοφία Σειράχ, Σοφία Σολομῶντος, Ἐπιστολὴ Ἰερεμίου, Βαρούχ.

Τὰ Κανονικά βιβλία διακρίνονται ἐπὶ μείζονι αὐθεντίᾳ, ἣν ἀείποτε ἀποδίδωσιν αὐτοῖς ἡ Ἐκκλησία· ἔχει ὁμοῦς αὕτη διὰ τιμῆς καὶ τὰ Ἀναγιγνωσκόμενα, ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς τὸν παρ' αὐτῆ Κανόνα τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

β) Εἰς δὲ τὴν Καινὴν Διαθήκην τὰ εἴκοσι ἐπτὰ Κανονικά Βιβλία αὐτῆς· ταῦτα δὲ εἶναι: Τὰ Εὐαγγέλια: κατὰ Ματθαῖον, κατὰ Μάρκον, κατὰ Λουκᾶν, κατὰ Ἰωάννην, αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, αἱ Ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου: πρὸς Ῥωμαίους, πρὸς Κορινθίους Α', πρὸς Κορινθίους Β', πρὸς Γαλάτας, πρὸς Ἐφεσίους, πρὸς Φιλιππησίους, πρὸς Κολοσσαεῖς, πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α', πρὸς Θεσσαλονικεῖς Β', πρὸς Τιμόθεον Α',

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ

“ΠΕΡΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ

ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ, *

(Άριθμός 54/75)

Εν Ἀθήναις σήμερον τὴν 13ην Νοεμβρίου 1975, ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 9ην π.μ. ἐν τῷ Καταστήματι τῆς συνῆλθεν ἡ Ὀλομέλεια τοῦ Ἀρείου Πάγου, συγκεκμημένη ἐκ τῶν: Κων/νου Ζαχαρή, Προέδρου, Κων/νου Μαρμαρά, Χρίστου Κομοτοῦρου, Ἀντιπροέδρων, Χρήστου Καθαρείου, Γεωργίου Καραμάνου, Ἡλία Τριανταφύλλου, Νικολάου Οἰκονόμου, Γεωργίου Καλογεροπούλου, Γεωργίου Παπανικολάου, Ἀνδρέου Τσαμπούλα, Ἀριστείδου Τέντε, Σόλωνος Ράγκα, Κων/νου Κουνουβέρη, Νικολάου Χριστοῦλα, Ἀριστοτέλους Καλύβα, Σπυρίδωνος Κοσκινᾶ, Σπυρίδωνος Χρυσανθάκη, Νικολάου Εὔστρατιάδου, Ἰωάννου Παπαδοπούλου, Παναγιώτου Πετροχείλου, Ἰωάννου Γουρνᾶ, Κίμωνος Ἀναστασοπούλου, Σταύρου Ντάλλα, Γεωργίου Κατσίκα, Ἀποστόλου Λιακατᾶ,

Ἰωάννου Γεωργανᾶ, Ὁρέστου Νικοπούλου, Παύλου Θεοδοροπούλου καὶ Ξανθίππου Ξανθοπούλου, Ἀρεοπαγιτῶν (καλυομένων τῶν Σπυρίδωνος Γάγγα, Ἀν/δρου, Ἰωάννου Μαρινάκου, Ἀναστασίου Παπαχρήστου, Σπυρίδωνος Κόλλα, Δημητρίου Σκούμπη, Χρήστου Κοντογεώργου, Παναγιώτου Βουγᾶ, Γεωργίου Κανελλοπούλου, Ἀρεοπαγιτῶν) παρόντων τοῦτε Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου Εὔσταθίου Μπέτσα καὶ τοῦ Γραμματέως αὐτοῦ Εὔσταθίου Ἀνδριανάκη, ἕνα κατὰ τὸ ἄρθρον 81 τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων καὶ κατὰ πρότασιν τοῦ Προέδρου ἐκφέρῃ τὴν γνώμην τῆς ἐπὶ τοῦ Σχεδίου νόμου ἀπερὶ τροποποιήσεως τῶν περὶ διαζυγίου διατάξεων τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος.

Ἀκούσασα τοῦ Εἰσαγγελέως, ἐκθέσαντος τὰ ἐξῆς:

* Ἡ δημοσίευσίς τῆς Ἀποφάσεως ὑπ' ἀριθ. 54 (13 Νοεμβρίου 1975) τῆς Ὀλομελείας τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀπὸ τοῦ ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας γίνεται πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας λόγῳ τῶν διὰ τοῦ Τύπου γενομένων παραπληθικῶν διατυπώσεων καὶ σχολίων. Συγχρόνως δημοσιεύομεν καὶ τὴν μετ' ἐπιστάσεως γενομένην ἐκθεσὴν ἑνὸς ἐκλεκτοῦ μέλους τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου, τοῦ Ἀρεοπαγιτοῦ κ. Χρήστου Καθαρείου, ἐνισχυτικὴν τῆς συνοδικῆς ἀποφάσεως περὶ διαζυγίου.

Ἐπὶ τοῦ Σχεδίου νόμου ἀπερὶ τροποποιήσεως τῶν περὶ διαζυγίου διατάξεων τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, διὰ τοῦ ὁποῦ εἰσάγεται εἰς τὴν Χώραν μας ὡς λόγος διαζυγίου ὁ ἀντικειμενικὸς κλονισμὸς τῆς ἐγγάμου σχέσεως καὶ ἡ πενταετὴς διάστασις τῶν συζύγων, ἐφ' ὧν ἐξητήθη παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 94385/14-10-1975 ἐγγράφου του, πρὸς τὸν Πρόεδρον τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ἡμᾶς, ἡ γνώμη τῆς πρὸς τοῦτο συγκληθείσης Ὀλομελείας τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὡς καὶ ἡ γνώμη τῆς ἐπὶ τοῦ ἐδεδειγμένου τῆς νομοθετικῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ κατὰ συναινεσιν διαζυγίου, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσω κατωτέρω τὰς ἀπόψεις μου.

πρὸς Τιμόθεον Β', πρὸς Τίτον, πρὸς Φιλήμονα καὶ πρὸς Ἐβραίους, αἱ Καθολικαὶ Ἐπιστολαί: Ἰακώβου, Πέτρου Α', Πέτρου Β', Ἰωάννου Α', Ἰωάννου Β', Ἰωάννου Γ', Ἰούδα καὶ ἡ Ἀποκάλυψις Ἰωάννου.

Ι. Ἀσχέτως τῆς φύσεως τοῦ γάμου εἰς τὴν Χώραν μας, ἡ γνώμη μας εἶναι ὅτι ἡ ὀρθὴ περὶ τοῦ γάμου, ὡς θεμελίου τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, ἀντίληψις ἐπιβάλλει εἰς τὸν νομοθέτην νὰ διευκολύνη τὴν τυπικὴν λύσιν τῶν κατ' οὐσίαν πλήρως διαλυμένων γάμων, ἢ διατήρησις τῶν ὁποίων πλήττει τὸν θεσμὸν τοῦ γάμου εἰς βαθμὴν πολὺ μεγαλύτερον ἐκείνου, καθ' ὃν πλήττει τὸν θεσμὸν ἢ διάλυσις αὐτῶν καὶ τύποις. Οὐδεὶς νόμος ἔχει τὴν δύναμιν νὰ παρακωλύσῃ τὴν οὐσιαστικὴν κατάρρευσιν τοῦ γάμου, ἢ δυνάμεις του δὲ εἰς τὴν παρεμπόδισιν τῆς τυπικῆς λύσεως αὐτοῦ, πλὴν τοῦ ὅτι εἶναι λίαν περιορισμένη, ἰσχύουσα εἰς τὴν περιπτώσιν μόνον καθ' ἣν οἱ σύζυγοι δὲν συμφωνοῦν εἰς τὴν λύσιν τοῦ γάμου των καὶ τυπικῶς, ἥτοι εἰς τὴν περιπτώσιν τὴν καλύπτουσαν λίαν μικρὸν ποσοστὸν τῶν διαλυμένων γάμων, γίνεται αἰτία ἀνθρωπίνης δυστυχίας καὶ πλείστων ὅσων κοινωνικῶν ἀτόπων. Ἡ

Τὰ ὡς ἄνω περὶ τοῦ Κανόνος τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἀποτελοῦσι κατὰ τὴν καθ' ἡμᾶς Μικτὴν Ὁρθοδόξο-Παλαιοκαθολικὴν Θεολογικὴν Ἐπιτροπὴν διδασκαλίαν τῆς τε Ὁρθοδόξου καὶ τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

(Ἐπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν μελῶν τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς).

(Συνεχίζεται) **ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ**

Ἀκαδημαϊκὸς - Καθηγητῆς Παν/μίου

Σημείωσις: Περὶ τῶν διβλίων Ἐσδρας Α' (Βουλγάτα Ἐσδρας Γ', Σλαβονικὸν Ἐσδρας Β') καὶ Γ' Μακκαβαίων διετύπωσεν ἡ Παλαιοκαθολικὴ Ἐπιτροπὴ τὴν ἀκόλουθον ἐπιφύλαξιν: Τὰ διβλία ταῦτα δὲν ἀπορρίπτονται μὲν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Παλαιοκαθολικῶν, ἀλλὰ δὲν ἀπαντῶσιν εἰς τοὺς Παλαιοκαθολικοὺς πίνακας τῶν διβλίων τῆς Ἀγίας Γραφῆς, τοὺς ἀναγομένους εἰς ἀρχαίαν λατινικὴν παράδοσιν. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου δέον ὅπως πρωτίστως λάβῃ θέσιν ἡ Διεθνὴς Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

νόμω διατήρησις γάμου, παύσαντος όριστικώς νά εκπληροΐ τόν σκοπόν του, δέν νοείται εις τήν εποχήν μας ώς κύρωσις επιβαλλομένη εις τόν ύπαίτιον του κλονισμού σύζυγον ή ώς συνέπεια του μη δυνατού του καταλογισμού τών κλονιστικών του γάμου περιστατικών εις τόν σύζυγον, εκ του όποιου προέρχονται ταύτα. Ο άνθρωπος και αι άτυχίαι τής ζωής του δέν δύνανται νά παραβλεφθοΐν υπό του νομοθέτου εις τήν εποχήν μας έν όνόματι οίασδήποτε θεωρίας.

II. Το Σχέδιον νόμου, έφ' οΰ καλείται νά γνωμοδοτήσει ή 'Ολομέλεια του 'Αρείου Πάγου, εισάγει διά τής παρ. 1 του άρθρ. 1 αυτού, τόν αντικειμενικόν διαζύγιον, διά τής παροχής εις έκάτερον τών συζύγων του δικαιώματος νά ζητήσει τόν διαζύγιον εις τήν περίπτωσιν, καθ' ήν επήλθε τόσον ισχυρός κλονισμός εις τήν σχέσηιν του γάμου, ώστε βασιμώς ή εξακολούθησις τής έγγάμου συμβιώσεως αποβαίνει δι' αυτόν άφόρητος, άσχέτως άν ό κλονισμός τής σχέσεως όφειλεται εις τήν αποκλειστικήν ύπαιτιότητα του ζητούντος τόν διαζύγιον συζύγου, ή δέν ύφίσταται ύπαίτιος του κλονισμού. Αι διά του Σχεδίου τροποποιούμεναι διατάξεις παρέχουν τόν δικαίωμα διαζυγίου μόνον εις τήν περίπτωσιν κλονισμού τής έγγάμου σχέσεως, όφειλομένου εις τήν αποκλειστικήν ή κυρίαν ύπαιτιότητα του ένός τών συζύγων, και μόνον εις τόν άναίτιον ή τόν δευτερευόντως ύπαίτιον του κλονισμού σύζυγον, εις έκάτερον δέ τών συζύγων επί ίσσης ύπαιτιότητας αυτών διά τόν κλονισμόν. Το Σχέδιον παρέχει τόν διαζύγιον εις έκάτερον τών συζύγων του κλονισθέντος εις τόν άνω βαθμόν γάμου, άσχέτως αποκλειστικής, κυρίας ή συνυπαιτιότητας τών συζύγων, ή άνυπαιτιότητας αυτών διά τόν κλονισμόν, βάσει του κλονισμού και μόνον, καλύπτον και τήν εξαίρουμένην υπό του ισχύοντος δικαίου περίπτωσιν του αποκλειστικώς ή κυρίως ύπαιτίου του κλονισμού συζύγου, και τήν περίπτωσιν του άνευ ύπαιτιότητός τινος τών συζύγων έπελθέντος κλονισμού. Η αποκλειστική ή κυρία ύπαιτιότης διά τόν κλονισμόν του γάμου λαμβάνεται ύπ' όψιν έν τῷ Σχεδίῳ διά τήν επιδίκασιν διατροφής εις τόν άναίτιον σύζυγον, ώς και εϋλόγου αποζημιώσεως εις τήν περίπτωσιν, καθ' ήν διά του διαζυγίου θίγονται ή περιουσία ή αι δικαιολογημένοι προσδοκίαι του άναίτιου συζύγου. Η εκ του άρθρου 281 Α.Κ. ένστασις, παρεχομένη εις πάσαν περίπτωσιν άσκήσεως δικαιώματος, έχει εφαρμογήν και εις τήν άσκησιν του πρὸς διάζευξιν δικαιώματος, όταν αυτή υπερβαίνη τά έν τῷ άρθρῳ τούτῳ διαγραφόμενα άκραία όρια. Θεωρῶ τάς εισαγομένης διά του Σχεδίου καινοτομίας εις τόν θεσμόν του διαζυγίου προσαρμογήν τής νομοθεσίας μας πρὸς τήν τοιαύτην τών μάλλον πεπολιτισμένων Χωρῶν τής Εϋρώπης, επιβεβλημένης και μη επικινδύνους διά τόν θεσμόν του γάμου, διότι δι' αυτών δέν διευκολύνεται ει μη ή λύσις τών πλήρως διαλελυμένων γάμων, τήν τυπικήν λύσιν τών όποιων παρακαλύει τόν πείσμα, τόν αίσθημα ένδικήσεως, ή οικονομικά συμφέροντα, ώς και ή λύσις διαλελυμένων γάμων άνευ ύπαιτιότητός τινος τών συζύγων, ή διατήρησις τών όποιων ένέχει άπάνθρωπον μεταχείρισιν υπό του

νόμου του ένός τών συζύγων και φιλόανθρωπον μεταχείρισιν του έτέρου τούτων.

III. Η παρ. 2 του άρθρου 1 του Σχεδίου παρέχει τόν διαζύγιον εις έκάτερον τών από δετίας διαβιούντων έν διαστάσει συζύγων, άν δέν αποδεικνύεται έλπις επαναλήψεως τής συμβιώσεως. Εις τήν περίπτωσιν τοιαύτης μακράς χωριστής συμβιώσεως, ό γάμος είναι, κατά τήν κοινήν άντίληψιν, προφανώς κλονισμένος εις τόν απαιτούμενον υπό του νόμου βαθμόν, ώστε ή απόδειξις του κλονισμού αυτού νά μη χρήξη αποδείξεως και δικαστικής αναγνωρίσεως. Έκ τούτου δέ άκριβώς ή περίπτωσις διαγράφεται εις ιδίαν παράγραφον του άρθρου 1 του Σχεδίου. Η περίπτωσις είναι περίπτωσις αντικειμενικού λόγου διαζυγίου, κατά μαχητόν τεκμήριον του νόμου, αποδεδειγμένου, ή τυχόν δέ υπέρ τής διατάξεως ταύτης γνώμη τής 'Ολομελείας θά δηλοΐ τήν υπέρ τής διατάξεως τής παρ. 1 γνώμην τής, ένῶ ή έναντία τής διατάξεως ταύτης γνώμη τής 'Ολομελείας δέν δηλοΐ τήν έναντίον τής παρ. 1 γνώμην αυτής. Θεωρῶ τήν διάταξιν τής παρ. 2 του άρθρου 1 του Σχεδίου όρθήν και ένδεικνυομένην, ώς αποβλέπουσαν ειδικώτερον εις τήν άρσιν μυρίων άτόπων, άπορρουσάντων εκ τής μακροχρονίου χωριστής διαβιώσεως τών συζύγων (νομιμοποίησιν παρανόμων συμβιώσεων και τέκνων).

Έπί του εις τήν 'Ολομέλειαν τιθεμένου έρωτήματος έν σχέσει πρὸς τόν ένδεδειγμένον ή μη νομοθετικής θεσπίσεως τής συναινέσεως τών συζύγων, ώς λόγου διαζυγίου, ή άποψίς μου είναι ή ακόλουθος:

IV. Το άμοιβαία συναινέσει διαζύγιον αποτελεΐ διά τήν Χώραν μας γεγονός, ή άπαρχή του όποιου ανάγεται εις χρόνον άπέχοντα τής σημερινόν πλέον του ήμίσεος αιώνας. Καίτοι μη αναγνωριζόμενον υπό του νόμου, τόν διαζύγιον τούτο είναι τόν δεσπόζον διαζύγιον, διότι καλύπτει πολυ πλέον του ήμίσεος τών παρεχομένων κατ' έτος κατá νόμον διαζυγίων. Τήν άμοιβαία συναινέσει λύσιν του γάμου αποδέχεται ή κοινή άντίληψις ώς δικαίαν και μη θίγουσαν τά θεμέλια του γάμου. Η 'Εκκλησία δέν άγνωστ ότι ή πλειονότης τών εμφανιζομένων ώς κατá νόμον παρεχομένων διαζυγίων κατ' έπίφασιν μόνον στηρίζεται εις τόν νόμον, έν τοις πράγμασι δέ θεμελιούται εις τήν άμοιβαίαν συγκατάθεσιν τών συζύγων. Οι δικασται ού μόνον στεροϋνται τής δυνατότητος ν' αντιδράσουν εις τόν συναινετικόν διαζύγιον, διότι οι διά τής άγωγής και τής άνταγωγής προτεινόμενοι λόγοι κλονισμού τής σχέσεως παρίστανται έμπίπτοντες εις τόν νόμον και ή απόδειξις τούτων προσάγεται, αλλά και δέν έχουσι τήν πρὸς τούτο διάθεσιν ένώπιον ένός καθεστῶτος από μακροϋ ισχύοντος. Ούδεις νόμος και ούδεις δικαστής δύναται ν' αντιδράση άποτελεσματικώς εις τήν περίπτωσιν, καθ' ήν οι σύζυγοι είναι άποφασισμένοι νά διαλύσουν τόν γάμον των. Η μη όμως αναγνωρίσις υπό του νόμου τής κρατούσης παγίως πραγματικότητος ταύτης έν τῇ λύσει του γάμου είναι άφορμή συνεχίσεως πλει-

στων άτόπων. Οί γάμοι λύνονται κατ' έπίφασιν μόνον κατá νόμον βάσει ψευδών περιστατικών του έγγάμου βίου των ή τοιούτων σκοπίμως έξογκουμένων, ίνα έμπέσωσιν εις την χορείαν των υπό του νόμου άναγνωριζομένων. Οί πολίται άναγκάζονται να ψευδορκοούν και να έθίζωνται εις την ψευδορκίαν, παρέχοντες εις τούς περι αυτούς τó παράδειγμα περιφρονήσεως του όρκου εις πάσαν περίπτωσιν. Ο σεβασμός προς τόν νόμον και την Δικαιοσύνην μειούται. Η προστασία του έτέρου των συζύγων, συχνά έξαναγκαζόμενου να παράσχη την συναίνεσίν του έναντι οικονομικών ανταλλαγμάτων δυσανάλογως μικρών ή εκ τής οικονομικής αδυναμίας του να άποδυθής εις δικαστικόν άγώνα ή έναντι υποσχέσεων άναφερομένων εις τά τέκνα, έλλείπει. Η λύσις του γάμου έντός του πρώτου τριμήνου από τής τελέσεως αυτού καθίσταται δυνατή. Σοβαρά προσπάθεια συνδιαλλαγής των συζύγων δέν καταβάλλεται.

Τά άτοπα ταύτα θά εκλείψουν εις την περίπτωσιν άναγνωρίσεως υπό του νόμου τής άμοιβαίας συναίνεσεως των συζύγων ως λόγου δικαστικής λύσεως του γάμου, δια τής θεσπίσεως διατάξεων, αι όποιαι θά θέσουν έλάχιστον χρονικόν όριο διαρκείας του γάμου, μετά τó όποιον θά δύνανται οι σύζυγοι να ζητήσουν την λύσιν αυτού, θά όρίσουν διαδικασίαν συνδιαλλαγής ένώπιον του δικαστού και θά παράσχουν εις τούς συζύγους στάδιον νέας διασκέψεως, και πρό πάντων θά έπιτρέψουν να διαπιστωθής, ότι ή προς διάζευξιν δοθείσα συναίνεσις εκάστου των συζύγων άπορρέει εκ τής έλευθέρας και άνεπηρεάστου θελήσεως αυτού και ότι αι έν ύψει λύσεως του γάμου γενόμεναι συμφωνίαι επί των άνακυπτόντων μετά την λύσιν οικονομικών και των σχετικών με τά τυχόν υπάρχοντα τέκνα ζητημάτων είναι προς τó συμφέρον των τέκνων και παρέχουν έπαρκή προστασίαν εις τόν έτερον των συζύγων. Έν τή ούσία ή εισαγωγή του συναινετικού διαζυγίου θά είναι άναγνωρίσις και νομιμοποίησις από μακρού ύφισταμένης καταστάσεως πραγμάτων, άποδεκτής, ως μη άντικειμένης εις τόν γάμον, υπό τής κοινωνίας, και νομοθετική ρύθμισις αυτής, ώστε να άρθοϋν τά συνοδεύοντα την πρακτικήν ταύτην ως άνω άτοπα, εις την διατήρησιν των όποιων συντελεί ή «δικαστηριακή πρακτική».

«Δι' ό και προτείνω, όπως ή Όλομέλεια άποφανθής ύπερ τής νομοθετικής κατοχυρώσεως του έν τοίς πράγμασι καθιερωμένου συναινετικού διαζυγίου».

Η Όλομέλεια, εισηγούμενου του Άρεοπαγίτου Κων/νου Κουνουγέρη, μετ' άναλλαγής γνώμων μεταξύ των μελών της, έσκέφθη και άπεφάσισεν ως ακολούθως:

Έπειδή νομίμως, κατá τó άρθρον 81 του Όργανισμού των Δικαστηρίων, έπιλαμβάνεται ή Όλομέλεια του Άρείου Πάγου του γενικού ένδιαφέροντος ζητή-

ματος περί εισαγωγής και παρ' ήμιν ως λόγου διαζυγίου του άντικειμενικού κλονισμού και τής πενταετούς διαστάσεως των συζύγων, καθώς και τής νομοθετικής άναγνωρίσεως του κατá συναίνεσιν διαζυγίου, περι ου ζήτηματος τó προς τόν Πρόεδρον και τόν Εισαγγελέα του Άρείου Πάγου κοινοποιηθέν ύπ' άριθ. 94385/14.10.1975 έγγραφον του Υπουργού Δικαιοσύνης και τó συνημμένον αυτώ Σχέδιον Νόμου «Περί τροποποιήσεως των περι διαζυγίου διατάξεων του Άστικού Κώδικος» μετά τής επί τούτου εισηγητικής έκθέσεως.

Έπειδή εις τούς θεσμούς του γάμου και τής οικογενείας, οι όποιοι είναι σύμφυτοι με την φύσιν του ανθρώπου και άποτελοϋν την βάση πάσης ώργανωμένης κοινωνίας, έχει ό έλληνισμός ιδιάζουσαν προσήλωσιν, τά μέγιστα συντελέσασαν εις την έπιβίωσιν αυτού δια μέσου των αιώνων και των ως έπεφύλαξεν αυτώ ή ιστορία άντιξοοτήτων και περιπετειών, άγαγούσαν δε εις την έν άρθρω 21 παρ. 1 του ισχύοντος Συντάγματος τής Ε' Αναθεωρητικής Βουλής των Έλλήνων διακήρυξιν, καθ' ήν ή οικογένεια, ως θεμέλιον τής συντηρήσεως και προαγωγής του Έθνους, ως και ό γάμος κ.λπ. τελοϋν υπό την προστασίαν του Κράτους. Έπομένως, προς την κατεύθυνσιν ταύτην πρέπει να είναι προσηνατολισμένον και πán νομοθετικόν μέτρον, άναφερόμενον εις τόν γάμον έν γένει και ειδικώτερον εις τó διαζύγιον.

Έπειδή ή μεταρρύθμισις των περι ισχυροϋ κλονισμού, ως λόγου διαζυγίου, όρισμών του άρθρου 1442 Α.Κ., εις ήν εκτασιν τó άνω νομοσχέδιον προβλέπει, δέν συμβιβάζεται με την προστασίαν του θεσμού του γάμου, άντιθέτως έξασθενίζει τά θεμέλια αυτού, άφού, είσάγουσα την έννοιαν του άντικειμενικού κλονισμού και παρέχουσα ούτω δικαίωμα λύσεως του γάμου και εις τόν άποκλειστικώς υπαίτιον του κλονισμού σύζυγον, μεταχειρίζεται τόν γάμον ως σύμβασιν, από τής όποιας εύχερώς δύναται να άποστή έκάτερον των μερών, όσάκις τó έπιθυμεί, άθετοϋν τας εκ ταύτης άπορρεούσας υποχρεώσεις του. Τοϋτο, καταλήγον εις την δικαίωσιν του ένόχου και εις την άρνησιν του νόμου να προστατεύση άποτελεσματικώς τόν άδικηθέντα σύζυγον, όστις εις τας περισσότερας περιπτώσεις είναι ή γυνή, ή όποία, προϊούσης τής ηλικίας της, βλέπει έαυτήν έγκαταλειπομένην μετά των τέκνων της και συνήθως άνευ μέσων έπαρκούς συντηρήσεως, χάριν νεωτέρας ταύτης άντιζήλου, ου μόνον έξεγείρει τó κοινόν αίσθημα, αλλά και άπαμβλύνει τó συναίσθημα ευθύνης, ύφ' ου δέον όπως διακατέχεται τόσον ό προτιθέμενος να έλθη, όσον και ό συνάψας γάμον, άφού ό πρώτος, εύχερής προβλέπων την λύσιν, θά ένθαρρύνεται εις την λήψιν άπερισκέπτων αποφάσεων, και ό δεύτερος θά γνωρίζη ότι δέν υπάρχουσιν άνυπέβλητα εμπόδια, υποχρεούντα αυτόν εις άυτοσυγκράτησιν, με άποτέλεσμα την άπροσμέτρητον αύξησιν των διαζυγίων και την μείωσιν του προς τούς θεμελιώδεις, ως ειρήται, θεσμούς του γάμου και τής οικογενείας όφειλομένου σεβασμού. Την τοιαύ-

την εξέλιξιν ἐλάχιστα θὰ δυνηθῆ νὰ ἀποτρέψῃ ἢ ἐπίρρι-
ψις τῶν ηὐξήμε-ων ὄντως, κατὰ τὸ Σχέδιον, οικονομι-
κῶν συνεπειῶν τῆς λύσεως τοῦ γάμου εἰς βάρος τοῦ
ὑπαίτιου συζύγου, πρὸ τῶν ὁποίων ἄλλωστε οἱ ἄπο-
ροι θὰ παραμείνωσιν ἀδιάφοροι, ἐνῶ οἱ εὐποροὶ θὰ εἶναι
εἰς θέσιν ταύτας νὰ μὴ ὑπολογίσωσιν. Τὰ ἀνωτέρω
πολὺ μᾶλλον ἰσχύουσι διὰ τὸ κατὰ συναίνεσιν διαζύ-
γιον, ἢ νομοθετικὴ ἀναγνώρισις τοῦ ὁποίου εἶναι ἐτι
ἐντονώτερον ἀποκρουστέα. Παρὰ ταῦτα δὲν δύναται
νὰ ἀγνοηθῆ, ὅτι ἡ πολυετής διακοπὴ τῆς ἐγγάμου συμ-
βιώσεως συνεπεία διαστάσεως τῶν συζύγων, φαινο-
μένου ἐπιπολάζοντος καὶ μὴ παρουσιάζοντος σημεῖα
κάμψεως, πολλὰ καὶ σοβαρὰ δημιουργεῖ κοινωνικὰ
προβλήματα, ἀνακύπτοντα κυρίως ἐκ παρανόμων συμ-
βιώσεων καὶ τῶν ἐκ τούτων ἀποκτωμένων ἐξωγάμων
τέκνων (ἢ ἐπὶ τοῦ Σχεδίου εἰσηγητικὴ ἐκθεσις ἀνα-
βιβάζει τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν διαστάσει συζύγων εἰς δε-
κάδας χιλιάδων καὶ τῶν ἐξωγάμων τέκνων τῆς τε-
λευταίας εικοσαετίας εἰς 34.000), προκυπτούσης οὕτω
νόθου καὶ κοινωνικῶς ἐπιζημίου καταστάσεως, ἢ
ἐκκαθάρσις τῆς ὁποίας, ἀνεξαρτήτως τῆς υπάρξεως
ἢ μὴ ὑπαίτιων τῆς δημιουργίας τῆς, ἐπιβάλλεται ἐκ
λόγων δημοσίου συμφέροντος, τὴν δὲ ὁδὸν πρὸς τὴν
ἐκκαθάρισιν ταύτην θὰ διανοίξῃ ἡ νομοθετικὴ ἀναγνώ-
ρισις ὡς λόγου διαζυγίου τῆς ἐπὶ πέντε τοῦλάχιστον
ἔτη διαρκεσάσης διαστάσεως τῶν συζύγων, ἐφ' ὅσον
δὲν ὑφίσταται ἐλπὶς πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐγγάμου
σχέσεως, κατὰ τὸ ἄρθρον 1 παρ. 2 τοῦ Σχεδίου.

Ἐπὲρ τῆς ἀπόψεως ταύτης συνηγορεῖ καὶ ἡ ἐκ
τῆς κοινῆς πείρας διαπίστωσις, ὅτι ἡ μακροχρόνιος
διάστασις, κατ' ἀνεξάρητον σχεδὸν κανόνα, ἐπέφερε
τελείαν ἀποξένωσιν τῶν συζύγων καὶ ἀθεράπευτον τοῦ
γάμου συντριβήν, μεθ' ἣν ἡ νόμῳ διατήρησις αὐτοῦ ἐν
ζωῇ οὐδένα πλέον σκοπὸν ἐξυπηρετεῖ, οὐδὲ τὸ κῆρος
τοῦ θεσμοῦ ἐπικουρεῖ. Ὅθεν δέον ὅπως ἡ Ὀλομέλεια
ἀποφανθῆ ὑπὲρ τῆς εἰσαγωγῆς παρ' ἡμῖν ὡς λόγου
διαζυγίου μόνον τῆς μακροχρόνιου διαστάσεως τῶν
συζύγων, οὐχὶ δὲ τοῦ ἀντικειμενικοῦ κλονισμοῦ οὐδὲ
τῆς ἀμοιβαίας τῶν συζύγων συναιδέσεως, προστιθε-
μένου ὅτι ἐκ τῶν ὑπὲρ τῆς γνώμης ταύτης ταχθέντων
22 δικαστῶν κρίνουσιν ὡς θετέον ἐλάχιστον ὄριον διαρ-
κειᾶς τῆς διαστάσεως οἱ 12 τὴν πενταετίαν, οἱ 8 τὴν
ἑπταετίαν καὶ οἱ ὑπόλοιποι 2 τὴν δεκαετίαν.

Ἐπειδὴ σημειωτέον εἶναι, ὅτι, ὡς ἤδη ἐλέχθη,
ἡ παρούσα ἀπόφασις ἐλήφθη κατὰ πλειοψηφίαν, μειο-
ψηφισάντων α) 7 δικαστῶν, κατὰ τὴν γνώμην τῶν
ὁποίων ἔδει, ὅπως ἡ Ὀλομέλεια ἀποφανθῆ κατὰ τῆς
εἰσαγωγῆς καὶ τῆς μακροχρόνιου διαστάσεως τῶν συ-
ζύγων ὡς λόγου διαζυγίου, διὰ τοὺς αὐτοὺς ὡς ἄνω
λόγους, καὶ διότι ἡ ἐπὶ πέντε ἢ καὶ περισσότερα ἔτη
διαρκέσασα διάστασις, ἀπαλλάσσουσα τὸν ἐάγοντα
τῆς ἀποδείξεως τοῦ κλονισμοῦ καὶ τοῦ ἀφορήτου τῆς
ἐξακολουθήσεως τῆς ἐγγάμου συμβιώσεως, διευκολύνει
περισσότερον ἢ ὁ ἀντικειμενικὸς κλονισμὸς τὴν λύσιν
τοῦ γάμου καὶ ἐπομένως ὑποκάπτει βαθύτερον τὰ θε-
μέλια τοῦ θεσμοῦ, χωρὶς τὸ ἀντάλλαγμα τῆς ἐκκαθα-
ρίσεως ἀξίων εὐμενοῦς ἀντιμετωπίσεως ἢ ἀνεπιδέκτων

ἀλλοίας ρυθμίσεως καταστάσεων, ἀφοῦ ὁ μὲν παρανό-
μως μετὰ τοῦ διεστῶτος συζύγου συμβιών, καὶ ἂν
οὗτος δὲν ὑπῆρξεν, ὡς πολλάκις, ὁ αἰτίος τῆς διαστά-
σεως, ἑαυτὸν μόνον δικαιουῖται νὰ αἰτιᾶται, τῶν δ'
ἐξωγάμων τέκνων ἢ τακτοποιήσις εἶναι δυνατὴ διὰ
τῆς ἀναγνωρίσεως, β) 12 δικαστῶν, κατὰ τὴν γνώμην
τῶν ὁποίων θὰ ἐπρεπεν ἡ Ὀλομέλεια νὰ ἀποφανθῆ καὶ
ὑπὲρ τοῦ ἀντικειμενικοῦ κλονισμοῦ καὶ γ) 14 δικαστῶν,
ἐχόντων τὴν γνώμην ὅτι σκόπιμος εἶναι καὶ ἡ παρ' ἡμῖν
εἰσαγωγὴ τοῦ συναινετικοῦ διαζυγίου, διὰ τοὺς ἐν τῇ
προτάσει τοῦ Εἰσαγγελέως λόγους, εἰς οὓς καὶ οὗτοι
(οἱ δικασταὶ ὑπὸ στοιχ. β καὶ γ) ἀναφέρονται, παρα-
τηροῦντες εἰδικώτερον ὅτι 1) διὰ τοῦ ἀντικειμενικοῦ
κλονισμοῦ καλύπτονται καὶ περιπτώσεις γάμων ἀνυ-
παίτιως νεκρωθέντων κατ' οὐσίαν, ἢ διατήρησις τῶν
ὁποίων δὲν ἔχει ἀθρώπινον νόημα, οἷαι περιπτώσεις
εἶναι ἢ μετὰ τὸν γάμον ἀπώλεια τῆς πρὸς συνουσίαν
ικανότητος ἢ σοβαρὰ νόσος, ἀναπηρία ἢ ψυχοδιανοητι-
κὴ διαταραχὴ μὴ ἐξικνουμένη μέχρι φρενοβλαβείας,
ἢ ἀδυναμία προσαρμογῆς εἰς τὸ ἀνώτερον κοινωνικὸν
καὶ μορφωτικὸν ἐπίπεδον τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων κ.ο.κ.
μὴ ἐμπίπτουσαι εἰς τινὰ τῶν ἤδη ἰσχυόντων λόγων
διαζυγίου, καθὼς καὶ ἄλλαι, οὐχὶ σπάνιαι περιπτώσεις,
καθ' ἃς ὑπαίτιος τοῦ κλονισμοῦ εἶναι ἀπλῶς ὁ ἀτυχήσας
ἐν τῇ ἐπιδιώξει τῆς προσωπικῆς του εὐτυχίας εἰς τὸν
γάμον σύζυγος, οὗτινος τὰ παραπτώματα δὲν ὀφείλον-
ται εἰς δόλον οὔτε συνιστώσιν ἀνήθικον συμπεριφο-
ράν, 2) ἡ ὑπαιτιότης διατηρεῖ ἀκεραίαν τὴν σημασίαν
τῆς ὡς κριτήριον ἐπιβολῆς τῶν οικονομικῶν ἰδίᾳ συνε-
πειῶν τῆς λύσεως τοῦ γάμου εἰς τὸν ὑπαίτιον σύζυγον
καὶ ἱκανοποιήσεως ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ τοῦ ἀναι-
τίου, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ἀναγνωρίζεται δι' ἄρθρου 7 τοῦ
Σχεδίου, ἐπὶ πλέον τῆς ἤδη ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 1453 Α.Κ.
προβλεπομένης χρηματικῆς ἱκανοποιήσεως λόγῳ ἠθι-
κῆς βλάβης, καὶ δικαίωμα εὐλόγου ἀποζημιώσεως ἐνε-
κα περιουσιακῶν ζημιῶν (ἐγκατάλειψις χάρις τοῦ γάμου
πρότερον ἀσκουμένου ἐπαγγέλματος) ἢ ματαιώσεως
δεδικαιολογημένων προσδοκιῶν (ἀπώλεια συντάξεως
καὶ ἄλλων κοινωνικῶν παροχῶν), 3) εἶναι πάντοτε δυ-
νατὴ ἡ ἀπόκρουσις προπετῶς ἀξιουμένης λύσεως τοῦ
γάμου ἐξ ἰδιοτελῶν ὑπολογισμῶν ἢ ἀνηθικῶν ἐπιδιώ-
ξεων διὰ τῆς ἐκ τοῦ ἄρθρου 281 Α.Κ. ἐνστάσεως τῆς
καταχρήσεως δικαιώματος, δυναμένης νὰ προταθῆ
καὶ κατ' ἀγωγῆς διαζυγίου, ὡς ἤδη ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ
τῆς Ὀλομελείας τοῦ Ἀρείου Πάγου διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ.
779/74 ἀποφάσεώς της. 4) Κατόπιν τούτων ἡ ἐν
τῷ Σχεδίῳ ρύθμισις τοῦ προτεινομένου ἀντικειμενικοῦ
κλονισμοῦ, δι' ἧς διευκολύνεται ἡ λύσις ἀνεπανορθώ-
τως ἀποτυχημένων γάμων, παρίσταται ἀνταποκρινο-
μένη εἰς τὸ καλῶς νοούμενον συμφέρον ἀπάντων τῶν
ἐμπεπλεγμένων εἰς μίαν κοινωνικὴν ἀνωμαλίαν προσ-
ώπων, καὶ ἀπολήγουσα οὐχὶ εἰς τὴν ἐν κινδύνῳ θέσιν,
ἀλλ' εἰς τὴν ἐξυγίανσιν καὶ προστασίαν τοῦ θεσμοῦ.
5) Τὸ συναινετικὸν διαζύγιον, περὶ οὗ ἡ εἰσηγητικὴ ἐκ-
θεσις ἐπὶ τοῦ Σχεδίου ἀναφέρει ὅτι ἀποτελεῖ τὸν ὑπο-
κυρπτόμενον λόγον τοῦ ἡμίσεος τοῦλάχιστον τῶν ἀπαγ-
γελλομένων ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν δικαστηρίων διαζυγίων,
τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐξ ἰδίας ἐμπειρίας γνωρίζουσιν οἱ μειο-
ψηφούντες δικασταὶ (ὑπὸ στοιχ. γ), ἔχει ἀπὸ δεκαετη-

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ ΤΗΣ 13ης ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1975

ΕΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩ

(Άριθ. 54/75)

Α') ... Κατά τής εισαγωγής παρ' ημῖν τοῦ ἀντικειμενικοῦ κλονισμοῦ ὡς λόγου διαζυγίου. Εἰδικότερον ὁ Ἄρειοπαγίτης Χρῆστος Καθάρειος ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐξέφερε τὴν γνώμην ὅτι αὐτὸ συζητούμενον θέμα εἶναι ἐκ τῶν πλέον δυσκόλων κοινωνικῶν φαινομένων. Ἀμφότεραι αἱ πλευραὶ διαθέτουσιν ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα. Προεχόντως θὰ πρέπει νὰ πρυτανεύουν λόγοι ἔθνικοί, ἀναλογιζόμενοι ποίας συνεπειᾶς δύνανται νὰ ἔχη ἡ μία ἢ ἡ ἄλλη λύσις ἐπὶ τής υποστάσεως τοῦ Ἔθνους ἡμῶν. Ἄν ὁ Ἑλληνισμὸς συνεκρατήθη καὶ διτηρήθη κατὰ τὰ 400 χρόνια τής Τουρκικῆς δουλείας, τοῦτο ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ὑφιστάμενον μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων στενὸν οἰκογενειακὸν σύνδεσμον καὶ τὴν θρησκείαν. Ἡ ἐπαναστασις τοῦ '21 καὶ ὅλα τὰ ἐπακολούθησαντα ἐπὶ ἔχουσι κυρίως ὡς ἀφετηρίαν τὴν ὑπαρξίν τοῦ στενοῦ οἰκογενειακοῦ συνδέσμου. Σύνδεσμος δὲ οἰκογενειακὸς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ γάμου. Ἐν Ἑλλάδι καθιερώθη ὁ θρησκευτικὸς γάμος ὡς μοναδικὸν μέσον συζυγίας διὰ τοὺς Χριστιανούς, διότι οὗτος εἶναι συγχρόνως καὶ μυστήριον.

Ἐὰν ἐπετρέπετο διὰ νόμου ἡ σύναψις συζυγίας καὶ διὰ συμφώνου (πολιτικὸς γάμος), ἔχω πολλὰς

ρίδων γίνεαι ἀποδεκτὸν ὑπὸ τής ἑλληνικῆς κοινωνίας, τὰς ἀντιλήψεις τής ὁποίας εἰς τίποτε δὲν ὠφελεῖ νὰ ἐξακολουθήσῃ ἄγνοια ὁ νομοθέτης, καθ' ὅσον μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐμποδίσῃ οὕτω τὸ ἤδη συγκεκαλυμμένως καὶ ἐκ τούτου ἀτελῶς ἢ ἐπιζημιῶς διὰ τοὺς ἐδιαφερομένους συζύγους καὶ τὰ τέκνα των πρᾶττόμενον, ἐμφανίζεται ἐνθαρρύνων τὴν ἐπιδεικνυομένην ἀσέβειαν πρὸς τὸν νόμον, ἐπὶ ζημίᾳ καὶ τοῦ ὑπὸ τούτου προστατευομένου θεσμοῦ, καὶ β) αἱ αὐταὶ ἀντιλήψεις ἐπικρατοῦσι καὶ εἰς τὰς κοινωνίας τῶν πλέον προηγμένων εὐρωπαϊκῶν Χωρῶν, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ὁποίων ἀνεγνωρίσθη ὡς λόγος διαζυγίου ὁ ἀντικειμενικὸς τοῦ γάμου κλονισμὸς καὶ, ὑπὸ διαφόρους παραλλαγὰς, τὸ συναινετικὸν διαζύγιον, μὲ ἐπιστέγασμα τής νομοθετικῆς ταύτης ἐπὶ διεθνούς ἐπιπέδου κινήσεως τὸν γαλλικὸν περὶ διαζυγίου νόμον τής 11 Ἰουλίου 1975, ὅστις ρητῶς ἀναγνωρίζει ὡς λόγον λύσεως τοῦ γάμου τὴν ἀμοιβαίαν συναίνεσιν τῶν συζύγων, ὑπὸ ὄρους ἐξασφαλίζοντος τὴν δικαστικὴν διάγνωσιν τής ἀβιάστου καὶ πραγματικῆς θελήσεώς των,

ἀμφιβολίας, ἐὰν θὰ εὑρίσκοντο Ἑλληνες Χριστιανοί, οἱ ὅποιοι θὰ ἐδέχοντο νὰ τελέσουν πολιτικὸν γάμον κατὰ ποσοστὸν ὑπερβαῖνον τὸ 10%. Ὁ θρησκευτικὸς γάμος εἶναι ἐρριζωμένος βαθέως εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν Ἑλλήνων, καθὼς καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ στενοῦ οἰκογενειακοῦ δεσμοῦ. — Εἰς δίκην τινὰ πρό ἐτῶν, ἐξεταζόμενος ὡς μάρτυς εἰς ἀείμνηστος Καθηγητῆς τής Παιδαγωγικῆς τοῦ Πανεπιστημίου εἰς περίπτωσιν ἀσέμνων δημοσιευμάτων ἔλεγεν ὅτι ἡ χαλάρωσις τῶν ἠθῶν καὶ ἡ τυχὸν διάσπασις τοῦ ἐνοῦντος τὸ Ἔθνος οἰκογενειακοῦ δεσμοῦ τοῦ γάμου, εἶναι ἰκανὰ μόνα αὐτὰ νὰ ἐξαφανίσουν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Χάρτην, ἰδίως τής γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως, διότι εἶναι μικρὰ καὶ δὲν ἔχει περιθώρια ἐφαρμογῆς συστημάτων ποῦ μποροῦν νὰ ἐφαρμοσθοῦν σὲ μεγάλα Κράτη. — Ἀπὸ τὸ ἄλλο ὅμως μέρος δὲν μποροῦμε νὰ παραβλέψωμεν τὰς οἰκογενείας ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι λόγῳ διαφορῶν διαφωνιῶν τῶν συζύγων ἀδυνατοῦν νὰ ἔχουν πραγματικὴν συζυγίαν. Αἱ οἰκγένειαι αὐταὶ πάσχουν ἀπὸ δυστυχίαν καὶ ἂν συμβαίη νὰ ἔχουν καὶ τέκνα, τότε ταῦτα, κλίπερ παντελῶς ἀνυπαίτια, πληρώνουν τὴν δυστυχίαν αὐτῆν, ἀκόμη καὶ μὲ τὴν ζωὴν των πολλὰς. Ἄν ἐξαίρεση τις τὴν περίπτωσιν τής μοιχείας τοῦ ἑνὸς τῶν συζύγων, ποῦ καὶ σ' αὐτὴν ἀκόμη δὲν ἀποκλείεται νὰ ἔχη κάποιαν εὐθύνην καὶ ὁ ἕτερος, πιστεύω ὅτι εἰς ὅλας τὰς ἄλλας περιπτώσεις τῶν διαφωνιῶν (ἐπὶ τῶν ὑπαίτιων λόγων διαζυγίου), ἡ εὐθύνη κατὰ κανόνα βαρύνει ἀμφοτέρους. Ὁ

καὶ ὑποβολῆς ὑπὸ τούτων σχεδίου συμβάσεως ρυθμιστικῆς τῶν συνεπειῶν τοῦ διαζυγίου δι' αὐτοὺς καὶ τὰ τέκνα των, ἐγκρινόμενης ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου διὰ τής ἀπαγγελούσης τὸ διαζύγιον ἀποφάσεως, καὶ ὁ ὁποῖος νόμος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀφετηρία ἀαλόγων παρ' ἡμῖν ρυθμίσεων, ὡς ψηφισθεῖς καὶ ἰσχύων εἰς χώραν ἐπίσης διατηροῦσαν ἀπαραμείωτον τὴν προσήλωσιν εἰς τοὺς θεσμοὺς τοῦ γάμου καὶ τής οἰκογενείας.

Διὰ ταῦτα

Ἀποφαίνεται 1) ὑπὲρ τής εισαγωγῆς καὶ παρ' ἡμῖν ὡς λόγου διαζυγίου τής διαστάσεως τῶν συζύγων ἐπὶ μακρὸν, ὑπὸ τὰς ἐν τῷ σκεπτικῷ παραλλαγῆς, χρόνον, 2) κατὰ τής εισαγωγῆς ὡς λόγου διαζυγίου τοῦ ἀντικειμενικοῦ κλονισμοῦ καὶ 3) κατὰ τής νομοθετικῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ κατὰ συναίνεσιν διαζυγίου.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἐξεδόθη ἐν Ἀθήναις τῇ 13ῃ Νοεμβρίου 1975.

Ὁ Πρόεδρος

Ὁ Γραμματεὺς

ἐγωϊσμός και ἡ διαφορὰ ἀντιλήψεων τῶν συζύγων ἐπὶ βασικῶν οἰκογενειακῶν κατευθύνσεων δημιουργοῦν τὰς διαφορίας και τὴν διάστασιν αὐτῶν, με' ὅλα τὰ ἐκ ταύτης ἐπακόλουθα. Εἶναι ἀληθές, ὅτι, ἐὰν εὐρεθῶμεν πρὸ ἐνὸς συντετριμμένου γάμου, ἐνὸς γάμου ποῦ ἡ συζυγία ἐπαυσε ἀπὸ ἐτῶν και ἀνεπτύχθη μεταξὺ αὐτῶν μῖσος, καθ' ὃν χρόνον ὁ εἷς ἢ και οἱ δύο φανερά ἢ κρυφὰ μοιχεύονται μετ' ἄλλων, ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς, τότε προτιμότερον εἶναι νὰ λύεται ὁ γάμος αὐτός, ἔστω και τῇ αἰτήσῃ τοῦ ὑπαιτίου. — Μεταξὺ πολλῶν κακῶν τὸ μὴ χειρὸν βέλτιστον. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην εἶναι ὀρθότερον νὰ δίδεται τὸ διαζύγιον, ἀλλὰ και νὰ λαμβάνωνται μέτρα πλήρους οἰκονομικῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ ἀναιτίου. Τὰ οἰκονομικὰ αὐτὰ μέτρα θὰ πρέπει νὰ ἐξικινουῦνται μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ἀναιτίου ἢ τοῦ γάμου του. — Τὸ τεθὲν ὑπ' ὄψιν μας νομοσχέδιον φρονῶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ υἰοθετηθῇ ὡς ὀρθόν, διότι, ἐφ' ὅσον ἀφηρέθη ἐκ τοῦ άρθρου 1442 Α.Κ. τὸ στοιχεῖον τῆς ὑπαιτιότητος και ἀφέθη μόνον ὁ ἰσχυρὸς κλονισμός, τότε πᾶς τις, ἰσχυριζόμενος ὅτι ἐπῆλθεν ἰσχυρὸς κλονισμός, δύναται νὰ ζητήσῃ τὸ διαζύγιον και ὅταν τοῦτον ἐπήνεγκεν ὁ αἰτῶν τὸ διαζύγιον. Εὗρον εἰς Μακεδονίαν και Θράκην ὡς ἐπιθεωρητῆς ἑκατοντάδας διαζυγίων (τὸ ἡμισυ σχεδὸν τῶν ὅλων δικῶν τῶν δικαστηρίων). Εἰς ἐρώτησίν μου ποῦ ὀφείλεται ἡ πληθώρα αὕτη τῶν διαζυγίων, ἔλαβον τὴν ἀπάντησιν ὅτι τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι οἱ πλείστοι τῶν ἐν διαστάσει συζύγων κατέφυγαν ὡς ἐργάται εἰς τὴν Εὐρώπην (ἰδίᾳ εἰς Γερμανίαν). Φαντασθῆτε τί θὰ γίνῃ, ὅταν καθιερωθῇ ὡς λόγος διαζεύξεως μόνος ὁ κλονισμὸς ἄνευ τοῦ στοιχείου τῆς ὑπαιτιότητος. Καθεὶς ποῦ θὰ θέλῃ νὰ ἀπαλλαγῇ, θὰ ἀναχωρῇ ἀπὸ τὴν χώραν διὰ ὀλίγα ἔτη, διὰ νὰ ζητήσῃ ἀκολούθως τὴν διαζεύξιν ἀπὸ τὴν σύζυγόν του. Δὲν θὰ πρέπει δὲ νὰ μᾶς ἀφήνῃ ἀσυγκινήτους και τὸ γεγονός ὅτι κατὰ τὴν 10/1/1931 ἡ Ἀναθεωρητικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ κώδικος ἐπὶ εἰδικῆς προτάσεως καθιερώσεως ὡς λόγου διαζυγίου τοῦ ἀντικειμενικοῦ κλονισμοῦ τοῦ γάμου, ἀπέρριψε ταύτην διὰ ψήφων 16 κατὰ 3 και ἦσαν ἅπαντες ἐκεῖνοι σοφοὶ ἄνδρες (ὄρα πρακτικὰ ἐπιτροπῆς οἴκου. σελ. 59). Κατόπιν ὅλων αὐτῶν φρονῶ ὅτι θὰ πρέπει νὰ μείνουν αἱ περὶ διαζυγίου διατάξεις, προσηθεμένης μόνον μιᾶς νέας τοιαύτης, κατὰ τὴν ὁποίαν: «Εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις συντριβῆς τοῦ γάμου και διαστάσεως ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης καταστάσεως τῶν συζύγων ἐπὶ χρόνον ὑπερβαίνοντα τὴν ἑπταετίαν, τότε τὸ δικαστήριον δύναται ἐκτιμῶν τὰς εἰδικὰς οἰκογενειακὰς συνθήκας, τὰς κρατούσας εἰς τοὺς δισταμένους, νὰ χορηγῇ τὸ διαζύγιον και ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ ὑπαιτίου. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως ταύτην τὸ δικαστήριον ὀφείλει νὰ λάβῃ ὅλα τὰ μέτρα τῆς οἰκονομικῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ ἀναιτίου και τῶν τέκνων, τὰ ὅποια (μέτρα) ὅμως θὰ δύναται νὰ ἀναπροσαρμόζῃ ἀναλόγως τῶν δημιουργουμένων ἐκάστοτε οἰκονομικῶν συνθηκῶν».

Οἱ μειοψηφοῦντες δώδεκα (12), ἦτοι 1) Κων/νος Ζαχαρή, Πρόεδρος Ἀρείου Πάγου, 2) Ἡλίας Τριανταφύλλου, 3) Γεώργιος Παπανικολάου, 4) Σόλων

Ράγκας, 5) Κων/νος Κουνουγέρης, 6) Νικόλαος Χριστούλας, 7) Ἀριστοτέλης Καλύβας, 8) Ἰωάννης Παπαδόπουλος, 9) Παναγιώτης Πετρόχειλος, 10) Ἰωάννης Γουρνᾶς, 11) Σταῦρος Ντάλλας και 12) Παῦλος Θεοδωρόπουλος ἐψήφησαν ὑπὲρ τῆς εἰσαγωγῆς παρ' ἡμῖν τοῦ ἀντικειμενικοῦ κλονισμοῦ ὡς λόγου διαζυγίου.

Β') Μετὰ διεξαχθεῖσαν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς μακροχρονίου διαστάσεως τῶν συζύγων ὡς λόγου διαζυγίου, ἡ Ὀλομέλεια ἀπεφάνθη κατὰ πλειοψηφίαν διὰ ψήφων εἴκοσι δύο (22) ὑπὲρ τῆς εἰσαγωγῆς παρ' ἡμῖν ὡς λόγου διαζυγίου τῆς μακροχρονίου διαστάσεως τῶν συζύγων, θέτουσα ἐλάχιστον ὄριον διάρκειας τῆς διαστάσεως ὡς κάτωθι: α) τὴν πενταετίαν (5) οἱ ἐξῆς δώδεκα (12): 1) Κων/νος Ζαχαρή, Πρόεδρος Ἀρείου Πάγου, 2) Ἡλίας Τριανταφύλλου, 3) Γεώργιος Καλογερόπουλος, 4) Γεώργιος Παπανικολάου, 5) Σόλων Ράγκας, 6) Κων/νος Κουνουγέρης, 7) Νικόλαος Χριστούλας, 8) Ἀριστοτέλης Καλύβας, 9) Ἰωάννης Παπαδόπουλος, 10) Παναγιώτης Πετρόχειλος, 11) Ἰωάννης Γουρνᾶς και 12) Σταῦρος Ντάλλας, Ἀρεοπαγῖται, β) ἑπταετίαν (7) οἱ ἐξῆς ὀκτώ (8): 1) Κων/νος Μαρμαρᾶς, 2) Χρῆστος Κομοτοῦρος, Ἀντ/δρος τοῦ Ἀρείου Πάγου, 3) Γεώργιος Καραμάνος, 4) Ἀνδρέας Τσαμπούλας, 5) Σπυρίδων Κοσκινᾶς, 6) Σπυρίδων Χρυσανθάκης, 7) Ἀπόστολος Λιακατᾶς και 8) Ἰωάννης Γεωργανᾶς, Ἀρεοπαγῖται, και γ) τὴν δεκαετίαν (10) οἱ ἐξῆς δύο Ἀρεοπαγῖται: 1) Κίμων Ἀναστασόπουλος και 2) Εἰάνθιππος Εἰανθόπουλος. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐμειοψήφισαν οἱ ἐξῆς ἑπτὰ Ἀρεοπαγῖται: 1) Χρῆστος Καθάρειος, 2) Νικόλαος Οἰκονόμου, 3) Ἀριστείδης Τέντες, 4) Νικόλαος Εὐστρατιάδης, 5) Γεώργιος Κατσικας, 6) Ὀρέστης Νικόπουλος και 7) Παῦλος Θεοδωρόπουλος.

Γ') Ἐν συνεχείᾳ, διεξήχθη συζήτησις περὶ τοῦ κατὰ συναίνεσιν διαζυγίου βάσει ὀρισμένων προϋποθέσεων και διαδικασίας, ἐπὶ τοῦ θέματος δὲ τούτου ἡ Ὀλομέλεια ἀπεφάνθη κατὰ πλειοψηφίαν διὰ ψήφων δέκα πέντε (15) κατὰ τῆς νομοθετικῆς ἀγνωρίσεως τοῦ κατὰ συναίνεσιν διαζυγίου, ἦτοι 1) Κων/νος Μαρμαρᾶς, Ἀντ/δρος Ἀρείου Πάγου, 2) Χρῆστος Καθάρειος, 3) Γεώργιος Καλογερόπουλος, 4) Γεώργιος Παπανικολάου, 5) Ἀνδρέας Τσαμπούλας, 6) Ἀριστείδης Τέντες, 7) Νικόλαος Χριστούλας, 8) Σπυρίδων Κοσκινᾶς, 9) Νικόλαος Εὐστρατιάδης, 10) Ἰωάννης Παπαδόπουλος, 11) Γεώργιος Κατσικας, 12) Ἰωάννης Γεωργανᾶς, 13) Ὀρέστης Νικόπουλος, 14) Παῦλος Θεοδωρόπουλος, και 15) Εἰάνθιππος Εἰανθόπουλος, Ἀρεοπαγῖται, μειοψηφοῦντων τῶν ἐξῆς δέκα τεσσάρων (14): 1) Κων/νος Ζαχαρή, Προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου, 2) Χρῆστος Κομοτοῦρος, Ἀντ/δρος, 3) Γεωργίου Καραμάνου, 4) Ἡλίας Τριανταφύλλου, 5) Νικολάου Οἰκονόμου, 6) Σόλωνος Ράγκα, 7) Κων/νος Κουνουγέρης, 8) Ἀριστοτέλους Καλύβας, 9) Σπυρίδωνος Χρυσανθάκη, 10) Παναγιώτου Πέ

ΑΝΑΦΟΡΙΚΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΙΤΡΟΥΣ

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΕΝΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἡ ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βαρνάβα Δ. Τζωρτζάτου δημοσιευθεῖσα προσφάτως ἐργασία ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Αὐτοκεφάλος Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας καὶ οἱ βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως αὐτῆς» καὶ τὸ ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπονειμηθὲν Βραβεῖον διὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ γενικώτερον περὶ τῶν θεσμῶν διοικήσεως τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν καθιστοῦν ἐπίκαιρον τὴν παρουσίαν τῆς νέας ἐργασίας καὶ τὴν συνεκτίμησιν τοῦ ὅλου ἔργου, τὸ ὁποῖον ἐκάλυψε σημαντικὸν κενὸν εἰς τε τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν ξένην βιβλιογραφίαν. Αἱ πρὸ τῆς περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας ἐργασίας τοῦ Σεβασμιωτάτου ἔτυχον εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν, τῶν θεολογικῶν καὶ τῶν νομικῶν κύκλων, διὸ καὶ εἰδικώτερον ἐνταῦθα θὰ ἀναφερθῶμεν κυρίως εἰς τὴν πρόσφατον ταύτην μελέτην καὶ δι' αὐτῆς θὰ ἀναχθῶμεν εἰς τὴν συνεκτίμησιν τοῦ ὅλου ἔργου.

Ἡ ὡς ἄνω μελέτη περὶ τῆς ἐν Ἀλβανίᾳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας περιέχει συνοπτικὴν ἱστορικὴν ἐπισκόπησιν μὲ εἰδικὴν ἀναφορὰν εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῶν ἐν τῇ συγχρόνῳ Ἀλβανίᾳ Ἐκκλησιῶν (σελ. 11-43). Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο προσφέρονται εὐσυνόπτως καὶ ἐπιτυχῶς οἱ κύριοι σταθμοὶ τῆς ἱστορικῆς πορείας τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς συγχρόνου Ἀλβανίας καὶ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως ἐν αὐτῇ τῶν Ἀλβανῶν. Ἡ σύντομος αὕτη ἱστορικὴ ἀναδρομὴ ἀναφέρεται κυρίως εἰς τὴν προβολὴν τῶν κυριωτέρων ἱστορικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα συνδέονται μὲ τὴν ὀργάνωσιν τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ Ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ὅπως ἂν ποτε περιγράφεται ἐν αὐτῇ ὁρθῶς καὶ τὸ γενικώτερον πολιτικοεκκλησιαστικὸν ἱστορικὸν πλαίσιον. Αἱ περὶ μητροπολιτικοῦ συστήματος, περὶ ἐθνικῆς συνθέσεως τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν Ἀλβανῶν καὶ περὶ τῆς ἐμφανίσεως τῶν Ἀλβανῶν ἀπόψεις τοῦ Σεβ. συγγραφέως ἀποδεικνύουν τὴν βαθεῖαν μελέτην τῶν πηγῶν καὶ τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας, ἢ κυριώτερα τῆς ὁποίας παρατίθεται εἰς ὑποσημειώσεις.

τροχείλου, 11) Ἰωάννου Γουρνᾶ, 12) Κίμωνος Ἀναστασοπούλου, 13) Σταύρου Ντάλλα καὶ 14) Ἀποστόλου Λιακατᾶ, Ἀρσ επαγχιτών.

Ἐφ' ᾧ συνετάγη τὸ παρὸν πρακτικὸν καὶ ὑπογράφεται ὡς ἑπεται.

Ὁ Πρόεδρος

Ὁ Γραμματεὺς

Εἰδικώτερον περιγράφονται καὶ ἀξιολογοῦνται αἱ κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ Κ' αἰῶνος ἀναληφθεῖσαι προσπάθειαι αὐτοτελοῦς διοικητικῆς ὀργανώσεως τῆς ἐν Ἀλβανίᾳ Ἐκκλησίας (σελ. 15 ἐξ.), αἱ ὁποῖαι ἀπήχουν κυρίως τὰς προθέσεις τῶν ἐθνικιστῶν Ἀλβανῶν ὀρθοδόξων καὶ ἐστρέφοντο κατὰ τῆς ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐξαρτήσεως τῆς ἐν Ἀλβανίᾳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (σελ. 16 ἐξ.). Αἱ μεταξὺ ἐκπροσώπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Ὁρθοδόξων τῆς Ἀλβανίας γενόμεναι τῷ 1926 διαπραγματεύσεις, οἱ ὅροι τῆς συμφωνίας καὶ τὰ μετὰ ταῦτα ἀποδυναμώσαντα αὐτὴν προβλήματα προβάλλονται μετ' ἐξαιρετικῆς γλαφυρότητος, περιεκτικότητος, ἀντικειμενικότητος καὶ ἐπιτυχίας (σελ. 18 ἐξ.).

Ἡ παράθεσις τοῦ ψηφισθέντος Καταστατικοῦ Χάρτου ὑπὸ τοῦ συγκροτηθέντος εἰς Κορυτσᾶν Β' Κληρικολαϊκοῦ Συνεδρίου, τῇ πρωτοβουλίᾳ προφανῶς τῆς αὐτόθι αὐθαιρέτως συγκληθείσης Συνόδου τῆς Ἀλβανικῆς Ἐκκλησίας, εἶναι πολυτιμοτάτη, διότι οὗτος υἰοθετήθη ὑπὸ τῆς Ἀλβανικῆς Κυβερνήσεως, ἐδημοσιεῦθη διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἀλβανίας καὶ ἐκφράζει τὴν σταθερὰν ἐμμονὴν εἰς τὴν ληφθεῖσαν εἰς τὸ ἐν Βερατίῳ Συνέδριον τὴν 22 Σεπτ. 1922 ἀπόφασιν περὶ αὐτοκεφάλου ὀργανώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας.

Κυριώτεροι χαρακτηριστικὰ τοῦ κρατήσαντος εἰς τὸ Κληρικολαϊκὸν Συνέδριον πνεύματος διατάξεις ὡς πρὸς τὴν διοικητικὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας δεόν νὰ θεωρηθῶν: α) Ἡ ἐν προοιμίῳ ὑπὸ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ τῆς Ἀλβανίας δι' ἐκπροσώπων ἀποδοχῆ τῆς αὐθαιρέτου ἀνακηρύξεως τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας. β) Ἡ πλήρης παρασιώπησις οἰωνδήτινων κανονικῶν ἢ ἄλλων σχέσεων εἰδικῶς πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, ἐξ ἧς αὐτογνομῶς καὶ ἀντικανονικῶς ἀπεσπάσθη ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας, ἐνῶ γίνεται ἀπλῶς γενικὴ μνεῖα τῆς ἀνάγκης δογματικῆς καὶ πνευματικῆς ἐνότητος αὐτῆς μετὰ πάντων τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. γ) Ἀνωτάτη ἀρχὴ ὀρίζεται ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας, Πρόεδρος τῆς ὁποίας εἶναι ὁ Μητροπολίτης τῆς Πρωτεύουσος καὶ Ἀρχιεπίσκοπος πάσης Ἀλβανίας. δ) Ὁ ὑπὸ τῆς Συνόδου ἐκλεγόμενος Ἀρχιεπίσκοπος ἔδει νὰ ἐγκριθῇ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἄλλως ἠκυροῦτο ἡ ἐκλογή καὶ ἡ Σύνοδος ὄφειλε νὰ ἐκλέξῃ ἕτερον. Ἡ αὕτη διαδικασία θὰ ἔσχυε καὶ διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν τεσσάρων Ἐπισκόπων (ἄρθρον 15). ε) Ὁ Ἀρχιεπί-

σκοπος, οί Ἐπίσκοποι, οί ἀρχιερατικοί ἐπίτροποι, ὁ μέγας μιτροφόρος οἰκονόμος, ὁ γενικός γραμματεὺς τῆς Συνόδου, ὡς καὶ οἱ βοηθοὶ καὶ ἀναπληρωταὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν Ἐπισκόπων ἔδει ἀνα εἶναι ἐξ αἵματος καὶ γλώσσης Ἀλβανοὶ καὶ νὰ κέκτηνται ἀλβανικὴν ὑπηκοότητα» (ἄρθρον 16). στ) Διὰ Β. Δ. ἦτο δυνατὴ ἡ ἀπαλλαγὴ ἐκ τῶν καθηκόντων αὐτοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, τῶν Ἐπισκόπων καὶ τοῦ μεγάλου μιτροφόρου οἰκονόμου, ἐνῶ ἡ Σύνοδος περιορίζετο εἰς τὴν ἐκλογὴν διαδόχων (ἄρθρον 21 γ'). ζ) Αἱ σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Κυβερνήσεως διενηργοῦντο διὰ τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης (ἄρθρον 60), τὸ ὅποῖον ἔδει νὰ ἀσπῆ ἔμποτειαν ἐπὶ τῆς καθ' ὄλου διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας (ἄρθρα 43, 45).

Ἡ τοιαύτη πλήρης ὑποταγὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας εἰς τὴν Πολιτείαν, συνέπεια τῆς ἀκύρου διεκδικήσεως καὶ αὐθαίρετου ἀποσπάσεως ἀπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, δὲν ἔλυσε καὶ τὸ πλῆθος τῶν συσσωρευθέντων προβλημάτων. Ἡ διακοπὴ σχέσεων Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ Ἐκκλησίας Ἀλβανίας ἐπέδρα δυσμενῶς εἰς τὴν ὁμαλὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου, ἡ δὲ προσπάθεια ἀνασυνδέσεως κατέληξεν εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις ἐπιτευχθεῖσαν «Συμφωνίαν» τῷ 1936, τὴν ὅποιαν πλήρως περιγράφει ὁ Σεβ. συγγραφεὺς καὶ παραθέτει τοὺς ὄρους αὐτῆς (σελ. 32 ἐξ.). Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὄρων τούτων ἐξεδόθη τὴν 12ην Ἀπριλίου 1937 ὁ Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος, δι' οὗ ἐνεκηρύσσεται αὐτοκέφαλος ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας (σελ. 35 ἐξ.). Αἱ ἐκ τῆς καθεστωτικῆς ἐν Ἀλβανίᾳ μεταβολῆς δημιουργηθεῖσαι ἐσωτερικαὶ δυσχερεῖαι εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἀλβανικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀπήχησις τούτων εἰς τὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον περιγράφονται σαφῶς (σελ. 38 ἐξ.), ἐν τέλει δὲ παρατίθεται ὁ ὑπὸ τοῦ Γ' Κληρικολαϊκοῦ Συνεδρίου ψηφισθεὶς καὶ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως κυρωθεὶς Καταστατικὸς Χάρτης (21-6-1950), ὅστις ὁμως ἠτόνησε μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 4337/13-11-67 Διατάγματος τοῦ Προεδρείου τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Ἀλβανίας (σελ. 45 ἐξ.).

Διὰ τῆς πολυτίμου ταύτης ἐργασίας τοῦ Σεβασμιωτάτου, ἡ ὁποία παρουσιάζει ἀνάγλυφον τὴν εἰκόνα τῶν περιπετειῶν τῆς Ἀλβανικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, κυρίως μετὰ τὴν καθεστωτικὴν μεταβολήν, συμπληροῦται ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἀναληφθεῖσα δυσχερεστάτη προσπάθεια προσφορᾶς τῶν βασικῶν θεσμῶν διοικήσεως τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων, Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ρωσίας, Σερβίας, Ρουμανίας καὶ Βουλγαρίας, καὶ τῶν Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, Κύπρου, Ἑλλάδος, Πολωνίας καὶ Ἀλβανίας.

Ἡ ὀλοκλήρωσις τοῦ ἀξιολόγου, πολυτίμου καὶ περισπουδάστου τούτου ἔργου τοῦ Σεβ. Κίτρου, τὸ ὅποῖον εὔρεν εὐμενεστάτην ἀπήχησιν εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικούς, τοὺς θεολογικούς καὶ τοὺς νομικούς κύκλους ἐν τε τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ ἄλλοδαπῇ, συνέπεσε πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν γενομένην λίαν τιμητικὴν βράβευσιν τοῦ συνόλου ἔργου. Ἡ τοιαύτη ἀναγνώρισις τοῦ μοναδικοῦ εἰς τὸ εἶδος τοῦ ἔργου εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησιαστικὴν γραμματείαν συνδέεται ἀρρήκτως πρὸς τὴν προοδευτικῶς συνειδητοποιηθεῖσαν διὰ τῆς χρήσεως χρησιμότητα αὐτοῦ ἐν τῇ μελέτῃ ὄχι μόνον τῶν θεσμῶν τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ διέποντος αὐτοὺς ἐνιαίου κανονικοῦ πνεύματος. Ἡ προσφορὰ αὐτῆ τοῦ Σεβ. συγγραφέως ἐκφράζει τὰς ὄλον ἐν ἀξούσας τάσεις συσφίξεως τῶν διορθοδόξων καὶ διεκκλησιαστικῶν σχέσεων καὶ παρέχει τὴν δυνατότητα κατ' ἐπιστήμην μελέτης καὶ ἐκτιμήσεως τῆς καθ' ὄλου ὀργάνωσεως καὶ διοικήσεως τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ τὸ ὄλον ἔργον συμβάλλεται τὰ μέγιστα εἰς τὴν συνειδητοποίησιν τῆς βαθείας ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὄχι μόνον εἰς τὸ δόγμα ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διοίκησιν. Διεξερχόμενός τις τὸ ἔργον μετὰ τῶν ἐπαρκῶς ἐνημερωτικῶν σχετικῶν ἱστορικῶν ἐισαγωγικῶν στοιχείων, διαισθάνεται ὅτι αἱ συγκροτούσαι τὴν καταστατικὴν νομοθεσίαν τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν διατάξεις ἐκφράζουν σαφῶς τὴν κοινὴν σχέσιν αὐτῶν πρὸς τὴν κανονικὴν παράδοσιν τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα εἰς τὴν σύγχρονον ὀργάνωσιν καὶ διοίκησιν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἡ δογματικὴ ταυτότης, ἡ λειτουργικὴ καὶ ἡ κανονικὴ ἐνότης καὶ τὸ ἐν γένει ἐνιαῖον φρόνημα τῆς Ὁρθοδοξίας ἀποτυπῶνται σαφῶς εἰς τοὺς θεσμούς ὀργάνωσεως καὶ διοικήσεως τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν οὕτως, ὥστε τὸ ὄλον ἔργον νὰ ἀποτελῆ ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει σύγχρονον μαρτυρίαν τῆς βαθείας, παραδοσιακῆς καὶ ἀρρήκτου ἐν τε τῇ πίστει καὶ τῇ κανονικῇ τάξει ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ ἐμπειρία αὐτῆ, εἰς περίοδον μάλιστα προετοιμασίας καὶ προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξιας, εἶναι ἴσως ὁ ἀμεσώτερος καὶ ἀξιολογώτερος καρπὸς τοῦ ἔργου, τὸ ὅποῖον τιμᾷ τὸν Σεβ. συγγραφέα διὰ τε τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν ἀρίστην πραγματώσιν τῆς ἐξαιρετοῦ ἰδέας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πολλαπλὴν χρησιμότητα τοῦ ἔργου εἰς τὰς συγχρόνους διορθοδόξους καὶ διεκκλησιαστικὰς σχέσεις.

ΒΛΑΣΙΟΣ ΙΩ. ΦΕΙΔΑΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Μέγας σταθμός.

Αί ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ πρὸ πάντων ἐν Ρώμῃ ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῇ συμπληρώσει δεκαετίας ἀπὸ τῆς ἄρσεως τῶν ἀναθεμάτων, ἅτινα ἐπὶ αἰῶνας ὑφίστατο μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, προεβλήθησαν καὶ ἐξήρθησαν δεόντως ἐν ὅλῃ τῇ Χριστιανικῇ Οἰκουμένῃ. Ἰδιαίτερος ἐσχολιάσθη καὶ ἠρμηνεύθη ποιηλοτρόπως τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Α. Ἀγιότης ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ' ὄλως ἀθρομῆτως καὶ μετὰ ταπεινοφροσύνης ἠσπάσθη τοὺς πόδας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χαλκηδόνος κ. Μελίτωνος, ὅστις τὴν στιγμήν ἐκείνην ἐξέπροσώπει οὐ μόνον τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη, ἀλλὰ καὶ σύμπασαν τὴν Ὀρθοδοξίαν.

Χαρακτηριστικὸν ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι καὶ τὸ ὑπὸ τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου γενόμενον σχόλιον, ἐν τῷ ὁποίῳ, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἡ σεπτὴ Κορυφὴ τῆς Ὀρθοδοξίας λέγει τὰ ἑξῆς: «Διὰ τῆς ἐκδηλώσεως ταύτης ὁ σεβάσμιος καὶ προσφιλέστατος ἡμῖν ἀδελφὸς Πάπας Ρώμης Παῦλος ΣΤ' ὑπερέβη τὸν Πάπαν καὶ ἀπέδειξεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν κόσμον ποῖος εἶναι καὶ δύναται νὰ εἶναι ὁ Χριστιανὸς ἐπίσκοπος καὶ μάλιστα ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Χριστιανοσύνης, ὁ τῆς Ρώμης ἐπίσκοπος, ἤτοι δύναμις καταλλαγῆς καὶ ἐνοποιῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ κόσμου».

Εὐχόμεθα, ὅπως ἡ ψυχολογία τῆς παπικῆς ἐκδηλώσεως συγκινήσῃ πάντας τοὺς ἀποτελοῦντας ἐν Βασιτανῶ τὸν «σκληρὸν πυρῆνα» τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ, οἵτινες ἐπέβαλον τὴν ὑπὸ τῶν σωφροστερέων ρωμαιοκαθολικῶν κατακρινομένην ἀπόφασιν περὶ τοποθετήσεως νέου οὐνίτου ἀρχιεπισκόπου ἐν Ἀθήναις, τοῦθ' ὅπερ ἐλόπησε τὰ μέγιστα τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν δὲν εἶχε συμβῆ ἡ τοποθέτησις αὐτῆ, ἀσφαλῶς ὁ ἑλληνικὸς λαὸς θὰ ἐχαιρέτιζε μετ' ἀνεπιφυλάκτου χαρᾶς τὴν παπικὴν ἐκδήλωσιν καλῆς θελήσεως, ἥτις ἐκδήλωσις ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν παύει νὰ ἀποτελῇ μέγαν σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς σχέσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Ἡ πρὸς τὸ κοινὸν ποτήριον ἄγουσα ὁδός.

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ' κατὰ τὴν συνάντησίν του μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χαλκηδόνος κ. Μελίτωνος ἐξεδήλωσε μεγάλην αἰσιοδοξίαν ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἐνώσεως μεταξὺ Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Ὀρθοδόξων: «Βλέπομεν, εἶπε, νὰ διαγραφῆται καθαρώτερον εἰς τὸν ὀρίζοντα ἡ εὐλογημένη καὶ τόσο πολυπόθητος ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ δυνηθῶμεν νὰ σφραγίσωμεν τὴν ἐπανευρεθεῖσαν πλήρη ἐνότητά μας διὰ τοῦ συνεορτασμοῦ τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Εἰσερχόμεθα εἰς μίαν νέαν φάσιν τῆς συμφιλίωσεως, μετὰ τὴν κοινὴν θέλησιν νὰ εἶναι αὕτη

ὀριστικῇ, μετὰ τὴν βαθεῖαν πίστιν, ὅτι τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖον ἤρχισε τὸ ἔργον αὐτὸ εἰς ἡμᾶς καὶ μεταξὺ ἡμῶν, θὰ δυνηθῇ νὰ τὸ οδηγήσῃ εἰς αἴσιον πέρας».

Καταλήγων ὁ Πάπας ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ δυνηθῇ συντόμως νὰ «ἀνταλλάξῃ τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν τῆς εἰρήνης» μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Καὶ διὰ τοὺς παπικοὺς τούτους λόγους ἰσχύει ὅ,τι εἴπομεν εἰς τὸ τέλος τῆς προηγουμένης παρατηρήσεως. Μόνον ἡ ἄρσις τῶν ἐπιπροσθούτων εἰς τὴν ἐνωσιν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἱστορικῶν καὶ ψυχολογικῶν αἰτίων τοῦ χωρισμοῦ θὰ καταστήσῃ γόνιμον τὸν προσεχῆ θεολογικὸν διάλογον μεταξὺ Ὀρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν, θὰ ὑποβοηθήσῃ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ἐκκλησιολογικῶν διαφορῶν καὶ θὰ ἀνοίξῃ τὴν πρὸς τὸ κοινὸν ποτήριον ἄγουσαν ὁδόν.

Πρέπει νὰ περιφρουρηθοῦν.

Ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν διακεκριμένος καθηγητὴς τῆς Ἱατρικῆς κ. Γ. Δάικος ἐν ὑπομνήματι αὐτοῦ περὶ τοῦ καλουμένου «αὐτομάτου διαζυγίου» λέγει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ ἑξῆς: «Υπερθυμίζομεν ὅ,τι παρετήρησε σχετικῶς ὁ ἀείμνηστος νομοδιδάσκαλος Κων. Τριανταφυλλόπουλος καὶ δὴ τὸ ἐκ κοινωνιολογικῆς ἐρεῦνης πόρισμα ὅτι εὐκόλον διαζύγιον ταράσσει αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸν ἔγγαμον βίον. Εὐκόλον διαζύγιον καὶ αἰξήσις αὐτοκτονιῶν συμβαδίζουσι. Ἐτερον εἶναι τὸ ζήτημα τῆς προστασίας καὶ νομιμοποιήσεως τῶν ἀθῶων διὰ τὴν συμπεριφορὰν τῶν γονέων τῶν ἐξωγάμων τέκνων, διὰ τὰ ὁποῖα ἐπιβάλλεται ὄντως νομοθετικὴ μέριμνα, καὶ ἕτερον τὸ ζήτημα τῆς νομιμοποιήσεως τῆς μοιχείας. Αἱ συγκεκριμένα περιπτώσεις δὲν εἶναι ὀρθόν νὰ ἀσκοῦν πίεσιν ἐπὶ τοῦ νομοθέτου εἰς βάρος τῆς βαθυτέρας καὶ ἐδρύτερας ἀντιμετωπίσεως ἐνὸς τόσοσιν μεγάλης σημασίας πρὸς ρύθμισιν θέματος. Δὲν εἶναι ἐπιτρεπτόν ἢ οἰαδήποτε περιπέτεια τοῦ ἐνὸς τῶν γονέων νὰ συνεπάγεται τὴν καταστροφὴν τοῦ περιβάλλοντος, τὸ ὁποῖον τρέφει ψυχικῶς καὶ σωματικῶς τὰ παιδιὰ. Ἐστω καὶ ὅταν ὑφίσταται διάστασις τῶν γονέων, ὑπάρχει διὰ τὸ παιδί ἢ ἐλπίς, ἐνῶ ὁ ὀριστικὸς χωρισμὸς σημαίνει διάσπασιν ἐντὸς τῆς παιδικῆς ψυχῆς».

Ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι αἱ ὀρθαὶ αὗται ἀπόψεις θὰ ληφθοῦν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ τελικὴν διαμόρφωσιν τῆς εἰς τὸ διαζύγιον ἀφορώσης σχετικῆς νομοθεσίας. Τὰ θεμέλια τῆς ἑλληνικῆς οἰκογενείας πρέπει νὰ περιφρουρηθοῦν πάσῃ θυσίᾳ.

«Διὰ τὴν ὑπονόμευσιν τῆς πίστεως».

Ἐν ποιμαντορικῇ ἐγκυκλίῳ τῶν ἐπισκόπων τῆς Πολωνίας ἐπεσημάνθη προσφάτως ὁ κίνδυνος, ὅστις

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐδέχθη εἰς ὑπηρεσιακὴν συνεργασίαν τὴν 26ην μηνὸς Νοεμβρίου εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Μέγαρον: α) Τὸν Ὑφυπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Ἀθανάσιον Ταλιαδοῦρον. β) Ἐπιτροπὴν ἐκ τῆς πόλεως Ἰωαννίνων.

Τὴν 27ην/11ου ἐδέχθη α) Τὸν Δ/ντὴν τῆς Ε.Τ.Ε. κ. Σοφιανόπουλον. β) Ἐπιτροπὴν τῆς νεολαίας τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ Συνδέσμου. γ) Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Κ.Ε.Β.Α. δ) Τὸν κ. Ἀννινον ἐκ τῆς Δ/σεως Ἐκκλησιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν.

Τὴν 28ην/11ου ἐπεσκέφη α) Τὸν Δήμαρχον Ἀθηναίων κ. Ἰωάννην Παπαθεοδώρου. Τὴν 19.00 ἑσπερινὴν τῆς ἰδίας παρεστῆ α) Εἰς τὰ ἐγκαίνια τῆς νέας πτέρυγος τῆς Ἐταιρείας Γενικοῦ Ἐμπορίου καὶ Ἀντιπροσωπειῶν ἐπὶ τῆς λεωφ. Συγγροῦ ἀρ. 97.

Τὴν 29ην/11ου ἐδέχθη εἰς τὴν κατοικίαν του τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον.

Τὴν 1ην Δεκεμβρίου ἐπεσκέφησαν τὸν Μακαριώτατον εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Μέγαρον οἱ Σεβ. Μητροπολίται Θήρας κ. Γαβριήλ, Ν. Σμύρνης κ. Χρυσόστομος καὶ Νεαπόλεως κ. Διονύσιος, τὸ ἀπόγευμα δὲ τῆς ἰδίας ἡμέρας Ἐπιτροπὴ τῆς Κ.Ε.Β.Α. Τὴν 2αν Δεκεμβρίου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μηθύμνης κ. Ἰάκωβος καὶ ὁ κ. Ν. Μάτσας, ἡ κ. Μ. Σταματιάδου, Μ. Παῦλον καὶ Β. Χαβδόουλα.

Τὴν 4ην Δεκεμβρίου ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος παρηκολούθησε τὴν Θ. Λειτουργίαν εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ἱ. Ναὸν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐδέχθη συγχαρητηρίους εὐχὰς ἀπὸ τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας καὶ πλήθη κόσμου. Ἐπίσης πλήθος τηλεγραφημάτων ἐλήφθησαν ὑπὸ τῶν Γραφείων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς μὲ εὐχὰς διὰ τὰ ὄνομαστῆρια τοῦ Μακαριωτάτου.

Τὴν 6ην Δεκεμβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐτέλεσε τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν εἰς Ἅγιον Νικόλαον Πευκῶν καὶ ὠμίλησεν ἐπικαίρως.

ἀπειλεῖ τὴν πολωνικὴν νεολαίαν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως χρησιμοποιοῦνται μονοπωλιακῶς διὰ τὴν ὑπονόμευσιν τῆς πίστεως, ἀπαγορευομένης τῆς χρήσεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. «Εἰς πολλὰς χώρας τοῦ κόσμου, ὡς τονίζεται ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ, ἡ Ἐκκλησία ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἐπωφεληθῆται ἀπὸ τοῦ δικαιοῦματος. Ἀντιθέτως εἰς τὴν Πολωνίαν τῆς ἔχει ἀποκλεισθῆ τὸ δικαίωμα αὐτό, παρὰ πᾶσαν ἔννοιαν δικαιοσύνης. Οὐ μόνον δὲν δύναται ἡ ἰδία νὰ κατέχη τὰ μέσα ταῦτα (ἀνεξάρτητον τύπον, ραδιόφωνον, τηλεόρασιν), ἀλλὰ δὲν ἔχει καὶ τὴν δυνατότητα νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ ἥδη ὑπάρχοντα, μολονδὶ αὐτὰ ἀνήκουν εἰς ὀλίγηρον τὸν λαόν... Πάντα τὰ μέσα ταῦτα μονοπωλοῦνται ὑπὸ τοῦ κράτους καὶ τίθενται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μιᾶς πολιτικῆς ιδεολογίας, ἣτις εἶναι ἐχθρική πρὸς τὴν Θρησκείαν».

Γνωστοῦ ἔντος ὅτι τοιοῦτόν τι συμβαίνει ἐν πάσαις ταῖς κομμουνιστικαῖς χώραις, γίνεται φανερόν, ὅτι τὸ καθεστῶς τοῦτο οὐδόλως δύναται νὰ ἐναρμονισθῆ πρὸς τὰ συνθήματα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, ἰσότητος καὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

Κυοφορεῖται πνευματικὴ ἀναγέννησις.

Ἡ καταπολέμησις τῆς Θρησκείας ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει οὐδόλως ἔφερεν ἀποτέλεσμα. Ὡς ἐτόνισεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Βιέννης καρδινάλιος Κόνις ἐν ἄρθρῳ του εἰς τὴν ἐφημερίδα «Δὲ Μόντ», ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ παρατηρεῖται σήμερον νέα χριστιανικὴ ἀφύπνισις καὶ «πνευματικὴ ἀναγέννησις, ἣτις χαρακτηρίζεται ὑπὸ μιᾶς νέας καὶ αὐθεντικῆς θρησκευτικῆς θεωρήσεως εἴτε ἐκ μέρους ὑψηλὰ ἱσταμένων προσωπικοτήτων ἢ ἐντὸς τῶν μικρῶν κύκλων». Οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν πιστευνόντων ἀνετράφησαν μὲν ἐξ ὀλοκλήρου ἐντὸς τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἀλλὰ δὲν εἶδον εἰς αὐτὸν ἀπάντησιν περὶ τοῦ νοήματος καὶ τοῦ προορι-

σμοῦ τῆς ζωῆς. Τὴν ἀπάντησιν ταύτην εἶδον μόνον εἰς τὸν Χριστόν. Οὕτως («ὁ ἐναντίον τῆς Θρησκείας ἀγὼν, ὡς συμπεραίνει ὁ διακεκριμένος καρδινάλιος, ἀπεδείχθη ἀγὼν ἄσκατος, εἰς τὸν ὅποιον ἐσπαταλήθησαν ἄνευ ἀποτελέσματος τεράστια ἐνέργεια»).

Ἀληθῶς ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωσις σήμερον εἶναι πεδῖον μεγάλων πνευματικῶν ζυμώσεων καὶ πάλης τῶν κοσμοθεωριῶν. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ ἐνδύσκειται εἰς ἀληθῆ ὄργασμόν, τοῦθ' ὅπερ γεννᾷ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ κυοφορεῖται τῷ ὄντι μία «πνευματικὴ ἀναγέννησις», ἡ ὅποια ἀσφαλῶς θὰ ὀλοκληρωθῆ καὶ ἐκδηλωθῆ πλήρως μόνον, ὅταν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ ἰσχύουν πανταχοῦ ἐν τῇ Ρωσίᾳ οἱ λόγοι τοῦ Ἀπ. Παύλου «Ὁ δὲ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία» (Β' Κορ. γ', 17).

Ὁ ἀληθῶς ὑγιῆς προσανατολισμός.

Ὁ γνωστός γάλλος φιλόσοφος καὶ λογοτέχνης Σάοτ, ὅστις συνεβάλετο τὰ μέγιστα εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ ἀναρχισμοῦ καὶ μαρξισμοῦ, ἐν συνεντεύξει του πρὸς τὸ «Νιούσγονήκ» ἐδήλωσε χαρακτηριστικῶς: «Ἐπανσα νὰ εἶμαι μαρξιστής. Ὁ τρόπος τοῦ μαρξισμοῦ νὰ ἐξηγῆ τὸν ἄνθρωπον ὡς προῖον τοῦ οικονομικοῦ του συστήματος δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ ἰδικά μου πιστεύω».

Ἄς εὐχηθῶμεν, ἵνα ἡ μεταστροφὴ αὕτη τοῦ γάλλου φιλοσόφου μὴ ἀφήσῃ τοῦτον ἐγκλωβισμένον εἰς τὸν ἀγνωστικισμόν, ὃν οὗτος ἐξεδήλωσεν, ὅταν εἰς τὸ ἐρώτημα «Ποῖον εἶναι τὸ σπουδαιότερον πρᾶγμα εἰς τὴν ζωὴν σας σήμερον»; ἀπήντησεν «Δὲν γνωρίζω. Τὰ πάντα. Νὰ ζῶ. Νὰ καπνίζω!». Μόνον ἡ ἀνακάλυψις τῶν ἀνωτέρων πνευματικῶν ἀξιών, αἵτινες ἔχουν τὸ ὀντολογικὸν θεμέλιον αὐτῶν εἰς τὸν προσωπικὸν Θεὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ παρέχει νόημα καὶ ἀληθῶς ὑγιᾶ προσανατολισμόν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν.

Ἱερά Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου

Λίαν συγκινητική, ἀνθρωπιστική καὶ Χριστιανική πρᾶξις ἦτο ἡ αἰμοδοσία, ἣτις ἐγένετο τὴν 15ην Σεπτεμβρίου εἰς τὴν Κωμόπολιν Νέας Ζίχνης, ὅπου κατέφθασεν εἰδικὸν συνεργεῖον αἰμοδοσίας ἐξ Ἀθηνῶν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

Ὁ Μητροπολίτης Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου κ. Σπυρίδων καὶ ὅλοι οἱ Ἱερεῖς ἀνέμενον εἰς τὸν εἰδικὸν χώρον τῆς αἰμοδοσίας τὴν ἀφίξιν τοῦ συνεργεῖου.

Ἀφοῦ ἠτοιμάσθησαν ὅλα διὰ τὴν αἰμοδοσίαν, πρῶτος ὁ Μητροπολίτης κ. Σπυρίδων καὶ ἐν συνεχείᾳ οἱ Ἱερεῖς ἔδωσαν ἕκαστος ἀπὸ μίαν φιάλην αἵματος.

Ἱερά Μητρόπολις Ἡλείας καὶ Ὠλένης

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἀνακοινοῦται, ὅτι, ἐπειδὴ πολλοὶ ἐπιστήμονες ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ συμμετάσχουν εἰς τὸν προκηρυχθέντα Διαγωνισμόν συγγραφῆς πραγματείας διὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, δύνανται εἰς τὸν ἐν λόγῳ Διαγωνισμόν νὰ συμμετάσχουν, ἐκτὸς τῶν Θεολόγων, καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐπιστήμονες, πτυχιούχοι Ἀνωτάτων Σχολῶν, ἐπιθυμοῦν (Νομικοί, Φιλολογοί, Ἱατροί, Κοινωνιολόγοι, Οἰκονομολόγοι, Μαθηματικοί, Μηχανικοί κ.λ.π.).

Ἱερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Τὸ Ε' Γενικὸν Ἱερατικὸν Συνέδριον

τῶν Αἰδεσ. Ἐφημερίων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας.

Τῆ 3ῃ τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους 1975 συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας κυρίου Χρυσόστομου εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ἐν Καλαμάτᾳ Ἱερόν Ναὸν τῆς Ὑπαπαντῆς τὸ Ε' Γενικὸν Ἱερατικὸν Συνέδριον τῶν Αἰδεσ. Ἐφημερίων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, αἱ ἐργασίαι τοῦ ὁποῦ διήρκεσαν ἐπὶ τριήμερον καὶ ἔληξαν τὴν 5ην Νοεμβρίου 1975.

Τὰ προηγηθέντα ἔτερα 4 Γενικὰ Ἱερατικὰ Συνέδρια συνεκλήθησαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομου ὡς ἀκολουθῶς:

1ον Συνέδριον, κατὰ τὴν 20ήν, 23ην καὶ 24ην Σεπτεμβρίου 1968, εἰς τρία τμήματα ἐν Καλαμάτᾳ, ἐν Μελιγαλᾷ καὶ ἐν Πύλῳ.

2ον Συνέδριον, κατὰ τὴν 16ην Ἰουνίου, 15ην Ἰουλίου, 16ην Αὐγούστου καὶ 16ην Σεπτεμβρίου 1969, εἰς τέσσαρα τμήματα ἐν Πύλῳ, ἐν Μεσσήνῃ, ἐν Μελιγαλᾷ καὶ ἐν Καλαμάτᾳ.

3ον Συνέδριον, κατὰ τὴν 5ην Ἀπριλίου 1971 ἐν Καλαμάτᾳ, καὶ

4ον Συνέδριον, κατὰ τὴν 24ην Ἰουλίου, 28ην Ἰουλίου, 29ην Ἰουλίου καὶ 31ην Ἰουλίου 1972 εἰς τέσσαρα τμήματα, ἐν Καλαμάτᾳ, ἐν Μεσσήνῃ, ἐν Μελιγαλᾷ καὶ ἐν Πύλῳ.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ ὡς εἰρηται Ε' Γενικοῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας κύριος Χρυσόστομος, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ Νομάρχου Μεσσηνίας κ. Κωνσταντίνου Πυλαρινοῦ, τοῦ Ἀνωτέρου Διοικητοῦ Φρουρᾶς Καλαμάτας Συνταγματάρχου κ. Ἀθανασίου Πατρικάλου καὶ τοῦ Δημάρχου Καλαμάτας κ. Ἐμμανουὴλ Βέκκου, ἔκαμε τὴν Γενικὴν Εἰσήγησιν τοῦ Συνεδρίου, ἀναφερθεὶς, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, εἰς τὴν ἀναγκαῖότητα τῶν συγκαλουμένων Ἱερατικῶν Συνεδρίων, εἰς τὸ θέμα τῆς Ἱερωσύνης, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐθύνης τῶν Κληρικῶν.

Ἀκολουθῶς οἱ κάτωθι Εἰσηγηταὶ ἔκαμαν τὰς ἐξῆς 5 Εἰσηγήσεις:

Ὁ Αἰδεσιμολ. Ἱερεὺς κ. Χαράλαμπος Κουλουμπός, Ἐφημέριος τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης Καλα-

μάτας, ἀνάπτυξε τὸ θέμα «Ὁ Ἱερεὺς ὡς ποιμὴν καὶ κοινωνικὸς παράγων ἐν τῇ ἐνορίᾳ του», ὁ Αἰδεσιμολ. Ἱερεὺς κ. Κωνσταντῖνος Γιαννακόπουλος, Ἐφημέριος τοῦ Μητροπολιτικοῦ ἐν Καλαμάτᾳ Ἱ. Ναοῦ τῆς Ὑπαπαντῆς, ἀνέπτυξε τὸ θέμα «Ἡ τελετουργικὴ δεοντολογία τοῦ Ἐφημερίου», ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Ἀντώνιος Ἀλεβιζόπουλος, Ἐφημέριος τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίας Παρασκευῆς τοῦ ὁμώνυμου Προαστείου Ἀθηνῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἀνέπτυξε τὸ θέμα «Ὁ Ἱερεὺς φύλαξ τῆς Χριστιανικῆς Κοινωνίας ἀπὸ τὴν λύμην τῶν αἰρέσεων», ὁ Αἰδεσιμολ. Οἰκονόμος κ. Φώτιος Παπαδόπουλος Ἐφημέριος τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παμ. Ταξιαρχῶν Καλαμάτας καὶ Γενικός Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, ἀνέπτυξε τὸ θέμα «Ὁ Ἱερεὺς ἀναγεννητὴς ψυχῶν ἐν τῇ Ἐξομολογήσει», καὶ ὁ Αἰδεσιμολ. Ἱερεὺς κ. Γεώργιος Θεοδωρακόπουλος, Ἐφημέριος τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου (Κοκορόγιαννη) Καλαμάτας, ἀνέπτυξε τὸ θέμα «Ὁ Ἱερεὺς ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Προνοίᾳ».

Μεθ' ἑκάστην Εἰσήγησιν ἐγένετο, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου, συζήτησις ἐπ' αὐτῆς καὶ ἐξήγοντο Πορίσματα, ἣτοι χρησιμώτατα διὰ τοὺς Αἰδεσ. Συνέδρους συμπεράσματα.

Τὰ ἐξαχθέντα Πορίσματα ἔχουν ὡς ἐξῆς:

Πορίσματα ἐκ τῆς Α' εἰσηγήσεως:

1) Ὁ Ἱερεὺς ὀφείλει νὰ γνωρίσῃ τοὺς ἐνορίτας του ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, χωριστὰ ἕνα ἕκαστον, ὡς γνωρίζει τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του.

2) Πρέπει νὰ γνωρισθῇ ὁ Ἱερεὺς ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ ἢ γνωριμία αὕτη πρέπει νὰ ἀφήνῃ ἀρίστας ἐντυπώσεις, αἱ ὁποῖαι βεβαίως προϋποθέτουν πνευματικότητα τοῦ Ἱερέως.

3) Ἡ ἀκριβὴς γνωριμία τοῦ Ἱερέως διὰ τὸ ποιμνιον αὐτοῦ καὶ τοῦ ποιμνίου διὰ τὸν Ἱερέα προϋποθέτουν τὴν θεμελιώδη καὶ ἀγιογραφικὴν ἀρχὴν τῆς παραμονῆς καὶ κατοικίσεως τοῦ Ἱερέως εἰς τὸν τόπον τῆς Ἐφημερίας αὐτοῦ, καθ' ὅσον ἡ τηλεφωμερία εἶναι κατάστασις ἐφάμαρτος, ἀντιδογματικὴ καὶ ἀντικανονικὴ.

4) Μὲ τὸ διδασκτικὸν ἔργον του ὁ Ἱερεὺς θὰ δεικνύῃ τὴν εἰλικρινῆ ἀγάπην του διὰ τὸ ποιμνιον, ὡς καὶ μετὰ τὸ ζωντανὸν παράδειγμα του καὶ μετὰ τὸ ἁγιαστικὸν του ἔργον, ἀφοῦ προηγουμένως γνωρίζει ἅπαντα τὰ σύγχρονα κοινωνικὰ προβλήματα καὶ τὰ πνευματικὰ τοιαῦτα, τὰ ἀπασχολοῦντα τοὺς ἐνορίτας του. Ὄφειλε διὰ τῆς ἐν γένει δράσεώς του νὰ καταστήσῃ τὴν ἐνορίαν μικρὰν πολιτείαν τοῦ Θεοῦ.

Πορίσματα ἐκ τῆς Β' εἰσηγήσεως:

1) Ἡ λατρευτικὴ ζωὴ τῆς ἐνορίας, καὶ ἰδιαίτερός ἡ τέλεσις τῆς θείας Λειτουργίας, ἀποτελεῖ ἔκφρασιν, συγκρότησιν καὶ φάπρωσιν τῆς ἐν Χριστῷ κοινωνίας.

2) Ἡ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν εἰς αὐτὴν συνιστᾷ συναγωγὴν τῶν πρώην διεσκορπισμένων, ἐνσωματώνσιν καὶ οἰκοδομὴν αὐτῶν εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ταυτίζεται μετὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ μετὰ τὴν δημιουργίαν καλλιτέρας κοινωνίας.

3) Ἡ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς ἐνορίας, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον καὶ τὸ ἔσχατον καθῆκον τοῦ Ἱερέως.

4) Ὁ Ἱερεὺς ὀφείλει νὰ τελεῖ τὴν λατρείαν μετὰ βαθεῖαν εὐλάβειαν, μετὰ εὐπρέπειαν, ἱεροπρέπειαν καὶ τάξιν, ἣτοι συμφῶνως πρὸς τὸ γράμμα, ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα τῆς λατρευτικῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀσφαλῶς νὰ ἔχη πλήρη συναίσθησιν τῶν τελουμένων.

5) Κατὰ τὴν θεῖαν λατρείαν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἁρμονία εἰς τὰς κινήσεις τοῦ Ἱερέως, εἰς τὰ ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν ψαλτῶν ἐδόμενα ἢ ἀναγινωσκόμενα καὶ εἰς τὴν ὄλην στάσιν τοῦ πληρώματος.

6) Ο Ίερεύς οφείλει να διαφωτίζει και τους άμεισους συνεργάτας του και όλόκληρον τὸ πλήρωμα τῆς ένορίας τελετουργικῶς, με λεπτότητα και πειθῶ, διὰ τὴν καλὴν συμμετοχὴν αὐτῶν τόσο εἰς τὴν θεϊαν Λειτουργίαν, ὅσον και εἰς τὰ λοιπὰ Μυστήρια και ἀπάσας τὰς ἱεράς Ἀκολουθίας.

7) Κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, ἰδιαίτερος τοῦ Βαπτίσματος, τοῦ Γάμου, τῆς Κηδείας και τῶν Μνημοσύνων, πρέπει ὁ Ίερεύς νὰ ἔχη ὑπ' ὄψει του τὸ «Χαίρειν μετὰ χαιρόντων και κλαίειν μετὰ κλαίωντων». Ἡ δὲ χαρὰ ἢ λύπη του νὰ εἶναι εἰλικρινής και νὰ προέρχεται ἔκ του γεγονότος ὅτι και αὐτὸς εἶναι ἠνωμένος μετὰ τῶν ἑνοριτῶν του διὰ τοῦ ἑνὸς και μοναδικοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

8) Τὸν Ίερέα πρέπει πάντοτε νὰ διακρίνη ἢ εὐγένεια και ἢ λεπτότης ἑναντι τῶν ἑνοριτῶν του, οἱ ὅποιοι πολλακίς, λόγῳ ἑλλείψεως καταλλήλου διαφωτισέως ἢ και δι' ἄλλους λόγους, ἀτακτοῦν κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Ἡ αὐστηρότης τοῦ Ίερέως πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι και νὰ φαίνεται, ὅτι εἶναι καρπὸς ἀγάπης ὄχι ὀργῆς ἢ ἄλλων ἀνεπιτρεπτῶν συναισθημάτων.

9) Ο Ίερεύς ἔχων ὑπ' ὄψει του, ἔκτος τῶν ἄλλων, ὅτι ἢ καρδία τοῦ ἀνθρώπου τέρπεται και ἱκανοποιεῖται, ὅταν ὑπάρχη τάξις και καθαριότης, οφείλει νὰ μεριμνᾷ, ὥστε ὁ Ναὸς τόσο ἑσωτερικῶς, ὅσον και ἑξωτερικῶς, νὰ εἶναι καθαρὸς και νὰ ὑπάρχη εὐπρέπεια εἰς αὐτόν.

Πορίσματα ἔκ τῆς Γ' εἰσηγήσεως:

1) Ο Ίερεύς, ὡς φύλαξ τοῦ ποιμνίου του, οφείλει νὰ γνωρίζει ποτε και ἀπὸ ποῦ ἔρχεται ὁ κίνδυνος και εἰς τί συνίσταται ὁ κίνδυνος αὐτός. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται διαρκῆς ἐπαγρύπνησις τοῦ Ίερέως.

2) Οφείλει νὰ προειδοποιῇ ἐγκαίρως τοὺς πιστοὺς διὰ τὸν κίνδυνον.

3) Οφείλει νὰ αἰσθάνεται ὡς ἔργον προσωπικῶς ἰδικὸν του τὴν ἐπαναφορὰν τῶν πεπλανημένων, οἱ ὅποιοι ἴσως ἐπλανήθησαν λόγῳ και τῆς ἰδικῆς του ἀμελείας ἢ ἀτάκτου προσωπικῆς ζωῆς.

4) Οφείλει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψει του ὅτι τὸ ἔργον αὐτὸ προϋποθέτει γνώσιν ὄχι μόνον τῆς αἰρέσεως, ἀλλὰ και τῆς ψυχολογίας τῶν μεθόδων και τῶν ἐπιχειρημάτων τῆς πλάνης.

5) Οφείλει νὰ γνωρίζει καλῶς τὴν Ἀγίαν Γραφήν και νὰ δύναται νὰ στηρίξη Γραφικῶς ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ σημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως και ζωῆς. Ταῦτα ὁμως ἀπαιτοῦν συνεχῆ ἐπαγρύπνησιν, μελέτην και ἀσκήσιν τοῦ Ίερέως.

6) Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ίερεύς δὲν διαθέτει τὰς ὡς ἄνω ἀπαραίτητους προϋποθέσεις, πρέπει νὰ ἀποφεύγη τὰς συζητήσεις μετὰ τῶν αἰρετικῶν και νὰ ζητῇ τὴν βοήθειαν τῆς προϊσταμένης του Ἀρχῆς.

7) Οφείλει νὰ διαφοροποιῇ τοὺς πλανωμένους ἀπὸ τὴν πλάνην, ὥστε οἱ πλανώμενοι νὰ μὴ ἠρωποιοῦν ἑαυτοὺς, ἀλλὰ νὰ δημιουργηθῆναι εἰς αὐτοὺς ἢ ἀμφιβολία ἑναντι τῆς ἡγεσίας των και νὰ καλλιεργηθῆναι ἢ σκέψις ὅτι δὲν ὑπηρετοῦν τὸν Θεόν, ἀλλὰ μίαν ἀνθρωπίνην ὀργάνωσιν.

8) Οφείλει νὰ μὴ ὑβρίζει οὔτε νὰ ἐξοργίζεται οὔτε νὰ καταράται τοὺς πλανωμένους, νὰ ὀμιλῇ και νὰ πράττει, ὅπως ὀμιλεῖ και ἔνεργεῖ εἰς τὴν περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν παρουσιάζονται ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι πάσχουν βαρέως ὑπὸ φοβερᾶς μεταδοτικῆς ἀσθενείας.

9) Τὸ ἔργον αὐτὸ καλεῖται ὁ Ίερεύς νὰ πραγματοποιήσῃ διὰ τοῦ κηρύγματος ἑντὸς τοῦ Ναοῦ, εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, τὰς δημοσίας ὀμιλίας και διαλέξεις, καθὼς και εἰς τὰς κατ' οἶκον ἐπισκέψεις του.

10) Ἐπωφελὴς εἶναι ἢ σύγκλησις ἐιδικῶν Συνάξεων διὰ τὸ θέμα τῶν «Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά» (Χιλιαστῶν) με εὐρυτέραν συμμετοχήν, εἰ δυνατόν, λαϊκῶν τινων.

11) Ἐνδείκνυται ἢ καθιέρωσις μιᾶς Κυριακῆς (Ὁρθοδόξιας), ὡς ἡμέρας προσευχῆς ὑπὲρ ἐπανόδου τῶν πεπλανημένων εἰς τοὺς κόλπους τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Πορίσματα ἔκ τῆς Δ' εἰσηγήσεως:

1) Ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, ὡς συνεχιστὴς τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς κατεργάζεται δι' ὅλων τῶν χρησιμοποιούμενων ὑπ' αὐτῆς μέσων τῆς χάριτος τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν.

2) Ἡ ἱερά Ἐξομολόγησις ὡς μέσον χάριτος και ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, τελουμένη ὑπὸ τοῦ ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου ἑντεταλμένου ἱερέως—Πνευματικοῦ, ἐντάσσεται εἰς τὴν λεπτὴν ποιμαντικὴν μέριμναν τῆς Ἐκκλησίας και ἀποτελεῖ σωστικὸν Μυστήριον αὐτῆς.

3) Ο ἄσκων τὸ λειτούργημα τῆς πνευματικῆς πατρότητος ἱερεύς, τῇ ἀδείᾳ και εὐλογίᾳ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, οφείλει νὰ εἶναι ἐπαρκῶς κατηρητισμένος διὰ νὰ δύναται ἐπιτυχῶς νὰ πληροφορήσῃ τὴν διακονίαν του διὰ τὴν σωτηρία τῶν ψυχῶν.

4) Ο ἄνθρωπος, παρὰ τὴν πτώσιν, δὲν ἀπώλεσε τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, δι' ἣν και εἶναι ἐπιδεκτικὸς καθοδηγήσεως και σωτηρίας. Οὐδενὸς δικαιούται ὁ Πνευματικὸς νὰ προεξοφλήσῃ τὴν ἀπώλειαν, ἀλλ' οφείλει πρὸς πάντας νὰ τείνῃ χεῖρα βοήθειας, ἢ δὲ ἀγάπη και ἐπιείκεια νὰ κατευθύνῃ πάντοτε τὰς ἐνεργείας του.

5) Μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἔκτραπέντα εἰς τὰς συγχρόνους ὑλιστικὰς θεωρίας και αἰρέσεις, χρῆζουσιν ἰδιαίτερας στοργῆς και μεταχειρίσεως ἔκ μέρους τοῦ Πνευματικοῦ. Ἰδιαίτερον ἀντικείμενον ἐξετάσεως και παρακολούθησεως πρέπει νὰ ἀποτελῇ διὰ τὸν Πνευματικὸν ἢ νεότης, διότι διὰ τῆς ὀρθῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων αὐτῆς θὰ ἐξαρτηθῇ ἢ σωτηρία ψυχῶν.

6) Ἐπωφελὴς εἶναι ἢ πραγματοποίησις κατὰ καιροὺς συναντήσεων τῶν ἱερέων — Πνευματικῶν ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Μητροπολίτου, διὰ τὴν ἐπίλυσιν και ὀρθὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐκάστοτε ἐμφανιζομένων δυσκολιῶν και προβλημάτων κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἔργου τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως.

Πορίσματα ἔκ τῆς Ε' εἰσηγήσεως:

1) Ἡ Ἐκκλησία ἐν γένει και μερικῶς ὁ ἱερεύς—Ἐφημέριος οφείλουν νὰ ἀσκοῦν συστηματικὴν και ἀνελλιπῆ τὴν φιλοπρωχίαν και Ἐκκλησιαστικὴν Κοινωνικὴν πρόνοιαν, ὡς πραγματοποίησιν τῆς θεϊκῆς ἐντολῆς τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης και μάλιστα πρὸς τὸν πτωχόν.

2) Ἡ λειτουργία τῶν Ἐνοριακῶν Φιλοπτώχων Ταμείων πρέπει νὰ εἶναι συστηματικὴ και ἀποδοτικὴ, ἐπ' ὀφελεία τῶν πτωχῶν και ἀπόρων τῆς Χριστιανικῆς Κοινωνίας.

3) Πρέπει νὰ γίνεται συστηματικὴ ἢ διάθεσις τροφίμων και ἐνδυμάτων εἰς τοὺς ἐνδεεῖς.

4) Ο Ίερεύς οφείλει νὰ μεριμνᾷ διὰ τὴν προστασίαν τῶν ἀπόρων ὀρφανῶν.

5) Ο Ίερεύς οφείλει νὰ μεριμνᾷ διὰ τοὺς γέροντας και τοὺς κληῖρες και διὰ τοὺς πτωχοὺς ἀσθενεῖς.

6) Ο Ίερεύς οφείλει νὰ ἐπισκέπτεται τοὺς διαβιοῦντας εἰς Φιλανθρωπικὰ Ἰδρύματα.

7) Ο Ίερεύς οφείλει νὰ μεριμνᾷ διὰ τοὺς πολυτέκνους.

Τὸ ἐν λόγω ἱερατικὸν Συνέδριον ἔλαβε τὰς ἐξῆς τρεῖς ἀποφάσεις:

1) Ἐτάχθη ἑναντιον τοῦ λεγομένου αὐτομάτου διαζυγίου, τὸ ὁποῖον θεωρεῖ ἄλεθριον διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Χριστιανικὴν οἰκογένειαν. 2) Ἐζήτησε τὴν ἐπίσπευσιν τῆς

δημοσιεύσεως του σχεδίου νομοθετικού Διατάγματος περί πληρώσεως των εφημεριακών κενών, χωρίων μέχρι πεντακοσίων ατόμων, καθ' όσον ή καθυστέρησις τής δημοσιεύσεως είναι άκρως επίζημία διά την εκκλησιαστικήν και λειτουργικήν έξυπηρέτησιν των χριστιανών. 3) Έζήτησε τόν διά νομοθετικής όδου περιορισμόν του άσειδότη προσηλυτισμού των Χίλιαντων ή Μαρτύρων του Ίεχωβά.

Πρός πραγματοποίησιν των αποφάσεων αυτών έστάλησαν τηλεγραφήματα προς την Ίεράν Σύνοδον, προς τόν Ύπουργόν Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, προς τόν Ύπουργόν Δικαιοσύνης και προς άπαντας τούς Μεσοηνίους βουλευτάς.

Ίερά Μητρόπολις Νεαπόλεως και Θάσου

Είς την Ίεράν Μονήν του Άγιου Άποστόλου Σίλα τήν 2αν και 3ην Οκτωβρίου συνεκλήθη τὸ 2ον Ιερατικόν Συνέδριον τής Ίεράς Μητροπόλεως Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου υπό τήν προεδρίαν του Σεβασμιωτάτου κ. Προκοπίου και με συμμετοχήν πάντων των κληρικῶν τής Μητροπόλεως και πολλῶν θεολόγων καθηγητῶν, με θέμα: «Αίρεσεις και σχίσματα». Μετά από έμπεριστατωμένα εισηγήσεις και διεξοδικάς συζητήσεις, κατά τήν διάρκειαν των όποίων αντιηλλάγησαν σκέψεις και γνώμαι, βάσει τής μέχρι σήμερα κτηθείσης πείρας από τας άντιαιρετικές προσπάθειάς τής Έκκλησίας, λαβόν δε σοβαρῶς ύπ' όψιν τας συγκληθείσας τελευταίας επιδεικτικές έκδηλώσεις των άρνητῶν τής χριστιανικής πίστεως, τὸ Συνέδριον προέβη εἰς τας κάτωθι διαπιστώσεις και συμπεράσματα:

1. Η έν Χριστῷ ύποδειγματική ζωή των κληρικῶν και λαϊκῶν και ή άνυπόκριτος αγάπη, έν συνδυασμῶ μετά τής σθεναρῆς στάσεως, άποτελοῦν βασικά πνευματικά όπλα και θεμέλια του ποιμαντικού έργου τής Έκκλησίας γενικῶς και του άντιαιρετικού άγῶνος ιδιαιτέρως.

2. Αἱ κακόδοξοι διδασκαλίαι βασιζονται κυρίως επί παρερμηνειῶν των άγιογραφικῶν κειμένων. Τά μέλη τής όρθοδόξου Έκκλησίας όφείλουν νά αντιμετώπισουν τούς αίρετικούς διά τής μελέτης τής Άγίας Γραφής, τής όρθῆς έρμηνείας της, όπως διεφυλάχθη και ανεπτύχθη εἰς τήν Ίεράν Παράδοσιν, και διά τής άνελλιπούς συμμετοχῆς εἰς τήν λατρευτικήν ζωήν τής Έκκλησίας.

3. Καλεῖται ή Πολιτεία, όπως αναλογιζομένη τας εϋθύνας της έναντι του μέλλοντός της, αντιμετώπιση καταλλήλως τούς άποκαλουμένους «Μάρτυρας του Ίεχωβά», οἱ όποιοι διά των αντιχριστιανικῶν και άντεθνικῶν ιδεῶν των δέν άντιστρατεύονται μόνον τὸ πνευματικόν έργον τής Έκκλησίας, αλλά ύποσκάπτουν και τὰ ιδικά της θεμέλια.

4. Ο όρθόδοξος λαός τής Μητροπόλεως Φιλίππων καλεῖται υπό τής τοπικής Έκκλησίας εἰς μίαν προσπάθειαν ένημέρωσεως και καταρτισμού διά κηρυγμάτων, διαλέξεων, άρθρων, φυλλαδίων και μελέτης όρθοδόξων έντύπων. Παρακαλεῖται ιδιαιτέρως ό τοπικός Τύπος, όπως συμβάλῃ εἰς τὸ έργον τής διαφώτισεως του όρθοδόξου λαού διά τής δημοσιεύσεως έποικοδομητικῶν άρθρων και τής άποφυγῆς αίρετικῶν τοιούτων, ως του Σ. Ζωδιάτη και άλλων.

5. Προς ύλοποίησιν των άνωτέρω αποφασίζεται, όπως προσεχῶς διοργανωθῇ άντιαιρετική Έβδομάς με διαφόρους έκδηλώσεις, αἱ όποιαί θα έχουν ως σκοπόν τήν διαφώτισιν του λαού και τήν άναστολήν τής φθοροποιού αίρετικής δραστηριότητος.

Ίερά Μητρόπολις Νικαίας

Ύπό τής Ί. Μητροπόλεως Νικαίας άπεφασίσθη νά ιδρυθῇ «Όμάδα Μελέτης Έργατικῶν Προβλημάτων», που σκοπόν θα έχει και τήν βοήθειαν όσων έχουν ανάγκην από: α) εύρεσιν εργασίας, β) ύγειονομικήν βοήθειαν, γ) άπόκτησιν ή βελ-

τίωσιν στέγης, δ) βελτίωσιν των όρων και συνθηκῶν εργασίας, ε) έξυπηρέτησιν εἰς θέματα εργασιακά, ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά και στ) κάθε δυνατήν βοήθειαν και συμπαράστασιν και εἰς άλλους τομείς κοινωνικής ανάγκης.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Βράβευσις του Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βαρνάβα.

Η Άκαδημία Άθηνων όμοφώνως έβράβευσε τόν Σεβ. Μητροπολίτην Κίτρους κ. Βαρνάβαν διά τὸ νομοκανονικόν περιεχομένου έπτάτευχον έργον αυτού περί των βασικῶν θεσμῶν διοικήσεως άπάντων των Όρθοδόξων Πατριαρχείων και Αυτόκεφάλων Έκκλησιῶν, όπερ, κατά τήν άναγνωσθεῖσαν σχετικήν έκθεσιν τυχόν λίαν εύμενοῦς ύποδοχῆς και κριτικῆς υπό ήμετέρων και ξένων ειδικῶν κανονόδων και νομικῶν, χαρακτηρίζεται ως «καλύπτον λίαν αισθητῶν κενόν» και «ως άποτελοῦν σπουδαίαν προσφοράν προς τήν Έπιστήμην του Κανονικού και Έκκλησιαστικού Δικαίου, αλλά και προς τὸ έργον των διορθοδόξων και διεκκλησιαστικῶν σχέσεων». Η έπίδοσις του Βραβείου προς τόν τιμηθέντα Ίεράρχην έγένετο έν τῇ πανηγυρικῇ δημοσίᾳ συνεδρία τής Άκαδημίας τήν 30ην Δεκεμβρίου 1975, τῇ συμμετοχῇ άπάντων των κ.κ. Άκαδημαϊκῶν και επί παρουσίᾳ του Προέδρου τής Δημοκρατίας κ. Κ. Τσάτσου, του Άρχιεπισκόπου Άθηνων κ. Σεραφείμ και άλλων Σεβ. Ίεραρχῶν, Ύπουργῶν, των Άρχηγῶν Ένόπλων Δυνάμεων, Στρατου και Χωροφυλακῆς, Καθηγητῶν Πανεπιστημίου και πολλῶν προσκεκλημένων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΊΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθμ. { Πρωτ. 5016
Διεκπ. 2235 } Άθήνησι τῇ 5-12-1975

Έχοντες ύπ' όψει:

1. Τά άρθρα 6 και 8 του Ν.Δ. 87/1974,
2. Τὸ άρθρον 38 παρ. 4 του Ν.Δ. 126/1969,
3. Τά άρθρα 18, 24, 27, 33, 61 και 178β «Κατηγορία ειδικῶν θέσεων» παρ. δ' του ύπ' αριθμ. 9/1970 Κανονισμού περί Κώδικος Έκκλησιαστικῶν Ύπαλλήλων,
4. Τήν ύπ' αριθμ. 14/15-10-75 άπόφασιν του ΚΔΣ/ΟΔΔΕΠ,
5. Τὸ από 24 /11/75 πρακτικόν τής Έπιτροπῆς Έπιλογῆς,
6. Τήν ύπ' αριθμ. 1/25/11/75 άπόφασιν του ΚΔΣ/ΟΔΔΕΠ,
7. Τας διατάξεις του άρθρου 73 του ύπ' αριθμ. 9/70 Κανονισμού «Περί Καταστάσεως Προσωπικού τής Έκκλησίας τής Έλλάδος, ως αϋται έτροποποιήθησαν και συνεπληρώθησαν διά των οικείων διατάξεων των ύπ' αριθμ. 41/72 και 46/73 Κανονισμῶν τας άφορώσας τήν χορήγησιν έπιδομάτων έπισημονικής ειδικότητος εἰς τούς Έκκλησιαστικούς ύπαλλήλους,
8. Τας διατάξεις του άρθρου 37 παρ. 1 του ύπ' αριθμ. 9/70 Κανονισμού,
9. Τήν από 10-10-1975 Άπόφασιν τής Δ. Ίεράς Συνόδου,

Άποφασίζομεν

Διορίζομεν τόν Ίωάννην Καλόπουλον, Πολιτικόν Μηχανικόν, ως Τεχνικόν Σύμβουλον του ΟΔΔΕΠ επί τριετεί θητείᾳ και επί βαθμῶ και μισθῶ γ' ειδικῶν θέσεων μετά των πάσης φύσεως έπιδομάτων, των χορηγουμένων εἰς Τεχνικούς ύπαλλήλους (Πολιτικούς Μηχανικούς).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ**Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) τὸ ὑπ' ἀριθ. 1398/73 Ν.Δ. «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων κ.λ.π.», 2) τὴν ὑπ' ἀριθ. 348/24.1.1975 ἡμετέραν ἀπόφασιν: «περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἑνοριακοὺς Ναοὺς τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν» καὶ 3) τὸν ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμόν «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πληρωσιν τῆς κενῆς ὀργανικῆς θέσεως Διακόνου τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Ἰωάννου ὁδοῦ Βουλαγαμένης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 3ῃ Δεκεμβρίου 1975

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ίερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν: α) τὸ Ν.Δ. 1398/1973 «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ β) τὸ ἀρθρον 52 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Θεῶν καὶ Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν τοῦ Ἱεροδιακόνου τῶν Ἱερῶν Ἑνοριακῶν Ναῶν «Παμμέγιστοι Ταξίαρχαι» καὶ «Κοιμησις τῆς Θεοτόκου» Αἰτωλικῆς, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 2ῃ Δεκεμβρίου 1975

† Ὁ Αἰτωλοακαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει:

- 1) Τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1398/1973 Ν.Δ./τος.
- 2) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 29/15-1-1974 Πρακτικὸν τῆς Ἱ. ἡμῶν Μητροπόλεως.
- 3) Τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 33 καὶ 35 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1398/1973 Ν.Δ./τος πληρωσιν τῶν κάτωθι ὀργανικῶν κενῶν θέσεων Διακόνων τῶν Ἑνοριακῶν Ναῶν: 1) Ἀγ. Ἀθανασίου Διδυμοτείχου, 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου Διδυμοτείχου, 3) Σωτήρος Χριστοῦ Διδυμοτείχου, 4) Ἀγίων Θεοδώρων Ὁρεστιάδος, 5) Κοιμήσεως Θεοτόκου Κλεισσοῦς, 6) Ἀγ. Γεωργίου Νέας Βύσσης, 7) Ἀγ. Γεωργίου Καστανεῶν, 8) Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Ρυζίων, 9) Ἀγ. Γεωργίου Σουφλίου, καὶ 10) Ἀγ. Ἀθανασίου Σουφλίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικῆν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Διδυμοτείχῳ τῇ 2ῃ Δεκεμβρίου 1975

† Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 33-36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πληρωσιν τῆς ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγίου Γεωργίου ἐνορίας Γεραλίου Ρεθύμνης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τῆς ἄνω διατάξεως ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ρεθύμνῃ τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1975

† Ὁ Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου ΤΙΤΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 33 παρ. 2 καὶ 3 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καὶ προτιθέμενοι νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τῆς Ἑνορίας Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίων Ταξιαρχῶν Μαριῶν Θάσου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς κειμένης νομοθεσίας προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐν Καβάλα τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1975

† Ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ**Ίερά Μητρόπολις Ἀγκρας καὶ πάσης Δυτικῆς Ἀφρικῆς**

Ἡ ἐν Γιαουντέ τοῦ Καμερόν Ἑλληνικὴ Κοινότης ζητεῖ ἔγγραμον Ἱερέα διὰ τὰς θρησκευτικὰς αὐτῆς ἀνάγκας.

Πλὴν τοῦ ἐξ εἴκοσι χιλιάδων δραχμῶν μηνιαίου μισθοῦ καὶ τῶν ἐξ ἱεροτελεστιῶν φιλοτιμιῶν αὐτοῦ, θὰ παρέχωνται εἰς αὐτὸν Κοινοτικὴ δαπάνη:

- α) Κατοικία ἐπιπλωμένη, β) ὑπηρεσία, γ) φωτισμός, δ) ὕδρευσις, ε) εἰσιτήριοι μεταβάσεως αὐτοῦ καὶ τῆς Πρεσβυτέρας του, ἀεροπορικῶς, στ) τρίμηνος ἄδεια ἀναφυγῆς μετ' ἀποδοχῶν ἀνὰ διετίαν, ζ) αὐτοκίνητον καὶ η) τὰ ἐξοδα ἐπαναπατρισμοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς Πρεσβυτέρας του.

Ἐὰν ὁ βουλόμενος νὰ προσληθῆ εἰς τὴν Ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν τυγχάνη λαϊκός, δέον νὰ χειροτονηθῆ προηγουμένως εἰς Πρεσβύτερον, ἐνωματουόμενος εἰς τὸν Ἱερὸν Κλῆρον τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς.

Ἀπευθυντέον: Σεβ. Μητροπολιτὴν Ἀγκρας κ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΝ, ὁδὸς Μυτιλήνης 54 Πατήσια, στάσις Καλλιφρονᾶ, τηλέφωνον 855.110.

† Ὁ Ἀγκρας ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

Francis Dvornik, (1893—5 Νοεμβ. 1975).

Την 4ην Νοεμβρίου 1975 άπεβίωσεν έν Χομύζ τής Τσεχοσλοβακίας εις ήλικίαν όγδοήκοντα τριών έτών ό διαπρεπής Τσέχος ιστορικός Francis Dvornik. Ό έκπλιτών ύπήρξε διεθνούς κύρους ιστορικός τής έκκλησιαστικής και τής πολιτικής Ιστορίας του Βυζαντίου. Διατελέσας καθηγητής τής Έκκλησιαστικής Ιστορίας εις τό Πανεπιστήμιον τής Πράγας, ήναγκάσθη νά έγκαταλείψη τήν Πατρίδα του κατά τήν Γερμανικήν κατοχήν.

Μετά μακράν παραμονήν εις Γαλλίαν και Άγγλίαν, μετέβη εις Η.Π.Α., ένθα έξελέγη καθηγητής του Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ, επί πολλά δέ έτη ύπήρξε Δ/τής του γνωστού Ιδρύματος του Dumbarton Oaks.

Έκ τής πλουσίας συγγραφικής του παραγωγής, σημαντικών μέρος τής όποίας άναφέρεται εις τήν Μεσαιωνικήν Κεντρικήν και Άνατολικήν Εύρώπην, ό F. Dvornik χαρακτηρίζεται διά τήν φιλορθόδοξον αύτου τοποθέτησιν, καίτοι Ρωμαιοκαθολικός ό ίδιος, και δη και ίερεύς.

Τό γεγονός άκριβώς τούτο καταδεικνύεται έκ τών μελετών αύτου και κυρίως έκ του έργου, του άναφερομένου εις τό κατά τήν έποχήν του Φωτίου σχίσμα (The Photian Schism: History and Legend, 1948). Έκ τών πολλών έργων του μνημονευτά τά άναφερόμενα εις τούς Ιεραποστόλους τών Σλάβων Κύριλλον και Μεθόδιον, ώς και: Les Slaves, Byzance et Rome au IXe s. 1926. Les Légendes de Constantin et de Methode, vues de Byzance, 1933). The Slavs. Their early history and civilisation, 1959. The making of Central and Eastern Europe, 1949 κ.π.ξ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Βιβλιοθήκη Ελλήνων Πατέρων

και Έκκλησιαστικών συγγραφέων

Έκυκλοφόρησε ό 51ος τόμος τής σειράς τών Έλλήνων Πατέρων και Έκκλησιαστικών Συγγραφέων τής Άποστολικής Διακονίας τής Έκκλησίας τής Ελλάδος.

Πρόκειται δι' έν μοναδικόν έργον, τό όποιον διά πρώτην φοράν έκδίδεται εις τήν Ελλάδα και περιλαμβάνει τήν άνεκτίμητον πνευματικήν κληρονομίαν τών Πατέρων τής Έκκλησίας και τήν πλουσίαν Ιεράν Παράδοσιν αυτής.

Έπ' εδκαίριά τής συμπληρώσεως τών πενήκοντα πρώτων τόμων και του έορτασμού πολλών Άγίων Πατέρων από 17 - 30 Ιανουαρίου, ή Άποστολική Διακονία θά προσφέρει εις τούς θέλοντας νά προμηθευθούν τό έργον είτε έν τή συνόλῳ είτε έν μέρει έκπτώσιν μέχρι και 25 ο/ο επί τής τιμής του.

Σκοπός τής ως άνω έκπτώσεως και άλλων οικονομικών διευκολύνσεων είναι νά δυνήθουν, βσαι έπιθυμοδν, νά αποκτήσουν τήν σημαντικήν αυτήν σειράν τών Πατερικών έργων.

Διά τήν ειδικήν αυτήν προσφοράν, ή όποία θά ισχύση μέχρι του Πάσχα, άπευθύνεσθε: Δραγατσανίου 2 (Πλατ. Κλαυθμῶνος) και Ιασιού 1, Άθήναι 140, τηλέφωνα: 3228637 και 728.008.

Ιω. Όρ. Καλογήρου, Έγκυθηδρυσος Έλληνος Άρχιεπισκόπου εις Βενετίαν κατά τά τέλη του ΙΗ' αϊ. Padova, Italia 1973, σ. 42.

Μοναχοῦ Μάρκου Χανιῶτου, Τό ήμερολογιακόν σχίσμα, Άθήναι 1975, σ. 312.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έκδιδόμενον κατά δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ό Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

† Ό Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητής του Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Έσωτερικού: Δραχμαί 300 έτησίως.

Β) Έξωτερικού: Δολάρια 12 έτησίως.

Τιμή εκάστου τεύχους μετά του «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Έόρτια Γράμματα.

Μήνυμα τής Α. Θ. Π. του Οικ. Πατριάρχου κ. Δημητρίου επί τοίς Χριστουγέννοις.

Έόρτιον μήνυμα Χριστουγέννων 1975 του Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ.

Μήνυμα του Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ επί τῷ νέῳ έτει.

Παναγιώτου Ζέπου, Άκαδημαϊκού, Έλευθερία και Δίκαιον.

Ιωάν. Καρμύρη, Άκαδημαϊκού, Καθηγητού του Πανεπιστημίου Άθηνών, Β' Συνδιάσκεψις τής Μικτής Όρθοδοξο - Παλαιοκαθολικής Θεολογικής Έπιτροπής επί του Διαλόγου μεταξύ τών Έκκλησιών Όρθοδόξου και Παλαιοκαθολικής.

Άπόφασις Άρείου Πάγου επί του σχεδίου νόμου, «Περί τροποποιήσεως τών περι διαζυγίου διατάξεων του Άστικού Κώδικος».

Άπόσπασμα πρακτικών συνεδριάσεως τής Όλομελείας του Άρείου Πάγου τής 13ης Νοεμβρίου 1975.

Βλασίου Ιω. Φειδά, Καθηγητού του Πανεπιστημίου Άθηνών, Μαρτυρία ένότητος τής Όρθοδόξου Έκκλησίας.

Παρατηρήσεων στήλη.

Έκκλησιαστικά Χρονικά.

Πάρρητημα.

Νέα βιβλία.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Άθήναι, Ιασιού 1 — Τηλ. 710.734

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ιωάννης Μιχαήλ. Άναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 787.978.